Nummer 43 Donderdag 27 October 1932 32ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

GRATIS!

Zij die met of na 1 October e.k. als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen g r a t i s het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar (minimum contributie *f* 5.— 's jaars).

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeeren, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

De Jeugd en Indië.

Opstellen over een bezoek aan de Koloniale Tentoonstelling in het Westbroek Park te Scheveningen, van kinderen en pupillen van leden van „Oost en West" en van hen, die in de maand October tot onze Vereeniging toetreden, kunnen tot 1 November e.k. franco worden ingezonden aan het Hoofdbestuur, Korte Voorhout 6, Den Haag.

Voor bijzonderheden omtrent omvang van het opstel, leeftijd der kinderen, die kunnen inzenden en wijze van inzending, wordt verwezen naar de mededeeling onder bovengenoemd hoofd, voorkomende op bladz. 447 en 448 van het Koloniaal Weekblad No. 38 van 22 September 1932.

Namens het Dagelijksch Bestuur,
DE ALGEMEENE SECRETARIS.

Steunverleening aan werkloozen in Nederlandsch-Indië.

„De werkloosheid, bron van zooveel leed, heeft een nooit gedachten omvang aangenomen".

Aldus luidde het Koninklijk woord in de Troonrede van 20 September j.l. Het is ook op Nederlandsch-Indië van toepassing.

Talrijke cultuurondernemingen werden gesloten, groote bedrijven worden gaandeweg stilgezet. Veelvuldige ontslagen van Europeesche geëmployeerden en van Inlandsche en Chineesche hoofd-, vak- en handarbeiders stonden en staan daarmede in verband.

Einde 1930 werd op particulier initiatief te *Batavia* een *Centraal Comité voor steun aan werkloozen* opgericht; 36 locale comité's vormden zich op verschillende plaatsen.

Pa van der Steur, het Leger des Heils, de Amsterdamsche Maatschappij voor Jongemannen en andere particuliere vereenigingen stelden gronden ter beschikking van werkloozen. Het Algemeen Delisch Emigratie-Kantoor te Soerabaja opende weldra gelegenheid tot huisvesting van Inlandsche werkloozen. Sedert geven verschillende cultuurondernemingen in de Buitengewesten, in samenwerking met het Binnenlandsch Bestuur, gelegenheid aan ontslagen Javaansche arbeiders om langs de grenzen der perceelen gronden in bewerking te nemen.

Op 's Lands kosten werden werkloosheids-commissarissen aangesteld ter bevordering van samenwerking der steunorganisaties. Met 's Lands steun werden *cursussen* ten behoeve van jeugdige werkloozen opgericht. Verschillende belangrijke *reliefworks* werden door Regeering en Provincies ondernomen.

Ingesteld werden locale *arbeidsbeurzen*, met elkander verbonden door een *centrale arbeidsbeurs*. In Juni 1932 waren daarbij ingeschreven 2582 Europeanen, 7394 inheemsche en 2527 Chineesche werkloozen.

De actie van het Centraal Comité voor steun aan werkloozen wordt van Regeeringswege geholpen door geldelijke bijdragen tot de helft van hetgeen door particulieren wordt geschonken. Over 1931 bedroeg de Regeeringsbijdrage f 71.000. De van verschillende landaard uitgekeerd f 88.000 en 36 locale comité's hebben in 1931 aan werkloozen vooropneming in asyls f 18.000.

Met het oog op den toestand van 's Lands schatkist zal echter voortaan in plaats van directen geldelijken steun een aandeel worden gegeven in de opbrengst van Gouvernements-loterijen.

Gedurende 1932 zal voor steunverleening aan werkloozen stellig f 250.000 noodig zijn, waarvan een groot deel uit particuliere bijdragen zal moeten worden verkregen.

Ten einde de gelegenheid te openen om ook in *Nederland* geldelijke bijdragen te leveren ter bestrijding van het maatschappelijk euvel, dat ook in Indië de Overheid voor schier onoplosbare moeilijkheden plaatst, heeft zich in het begin van dit jaar te 's-Gravenhage onder leiding van den oud-Minister van Koloniën, oud-Vice-President van Ned.-Indië, den heer Ch. J. I. M. Welter, het *Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië* gevormd, in welk Comité ook de Algem. Voorzitter der Vereeniging Oost en West, de heer R. Zuyderhoff, zitting heeft.

Het Comité is bijzonder erkentelijk voor hetgeen het tot dusver mocht ontvangen — ruim f 12.000 — en naar het Centraal Comité te Batavia kon overmaken. Maar er is veel meer, wel het tienvoudige noodig, om het groeiend aantal van degenen, die buiten hun schuld tot werkloosheid zijn geraakt, te steunen in hun strijd om het bestaan en hen te behoeden voor ondergang.

Het Comité voor Indië doet thans wederom een dringend beroep op alle *ingezetenen van Nederland* en vooral op de talrijke *oud-Indisch gasten* onder hen, om geldelijke bijdragen, zoo mogelijk periodiek, te leveren, door storting op het *gironummer 198000 van het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage.*

***

Het Crisis-Steuncomité voor Nederlandsch—Indië Postgiro Nr. 198000, heeft van 29 Juli tot 19 October, in totaal ontvangen een bedrag van f 1.246.93. In het geheel is sedert het Comité zijn werkzaamheden begon ten behoeve van de werkloozen in Nederlandsch-Indië gestort een bedrag van f 13.371.65.

Het eerstgenoemd bedrag van f 1.246.93 bevat de volgende stortingen van:

Dr. W. G. B. f 7,50; H. Th. W. f 15; H. B. f 1; E. E. f 10; Wed. A. d. S. f 5; A. W. A. M. f 5; A. S. W. f 5; H. S. f 10; J. B. P. f 50; A. A. K. f 5; mevr. P. J. N. f 5; Mevr. de wed. mr. M. L. v. R. f 10; prof. ir. J. H. (maandelijksche bijdrage) f 5; J. A. R. A. f 10; J. H. f 5; B. Ch. d. J. f 15; Bridge-pot T., L., P., L. f 5; W. H. H. f 10; B. F. L. f 5; F. S. f 0,50; W. B. f 5; L. K. f 10; S. v. d. M. f 5; H. L. H. f 1; J. W. E. d. R. f 25; mevr. Ch. A. R. v. I.—W. f 2,50; P. v. d. St. O. I. (door tusschenkomst Oost en West) f 3; J. D. (door tusschenkomst Oost en West) f 10; H. J. A. R. v. O. (door tusschenkomst Oost en West) f 2,50; dr. J. W. P. f 10; K. O. f 2,50; J. v. d. W. f 2,50; mevr. S. geb. W. f 10; dr. H. G. H. f 100; mevr. d. W. F. J. S. f 10; C. E. L. L. M. (maandelijksche bijdrage) f 2,50; E. S. d. K. f 2,50; A. H. M. G. f 2,50; A. V. f 5; mevr. d. W. E. A. C. J. v. H.—N. (maandelijksche bijdrage f 5; W. R. f 5; mevr. de wed. J. C. L.—geb. C. S. f 10; P. H. T. (door tusschenkomst Oost en West) f 10; V. L. S. (door tusschenkomst Oost en West) f 5; G. H. V. (door tusschenkomst Oost en West) f 2,50; D. S. f 10; mej. M. C. d. V. f 2,50; Z. Exc. mr. J. D. v. K. V. f 15; ir. J. W. d. B. K. f 2,50; Ch. O. f 7,50; D. K. f 3; K. O. f 2.50; J. A. L. f 5; dr. J. C. K. f 5; prof. ir. J. H. f 5; dr. mr. I. A. N. f 5; A. W. A. M. f 5; W. v. R. f 2,50; wed. A. d. S. f 5, mej. A. S. W. f 5; A. H. M. G. f 2,50; H. L. H. f 1; W. W. f 7,50; F. L. W. R. v. O. f 2,50; H. T. v. H. f 7,60; mevr. Ch. A. R. v. I.—W. f 5; mej. H. de B. f 25; N. J. M. v. G. (door tusschenkomst I. E. V.) f 25; A. V. f 5; E. S. d. K. f 2,50; D. B. W. f 5; mevr. de wed. E. A. C. J. v. H.—N. f 5; C. E. L. L. M. f 3; O. L. H. f 5; C. A. R. f 5; ir. J. W. d. B. K. f 2,50 prof. ir. J. H. T. L. f 25; J. M. v. G. f 2,50; dr. J. C. K. (maand. bijdrage) f 5; D. S. f 5; J. J. v. L. f 25; A. L. f 15; G. J. v. R. f 4; prof. ir. J. H. f 5; M. f 5; A. H. M. G. f 2,50; mej. A. S. W. f 5; mevr. de W. F. J. S. f 10; mevr. E. S.—R. f 3; mr. C. M. J. d. J. f 10; J. H. f 10; mevr. de wed. C. G. T. S. v. d. S. (driemaandelijksche bijdrage) f 25; K. H. f 50; mevr. F. M. W.—Z. f 1; J. J. F. f 5; D. v. S. f 5; H. C. v. L, f 5; Inhoud bus Koloniale Tentoonstelling f 20.82; H. f 10; W. P. H. f 10; mr. H. L. E. d. W. f 5; P. A. D. f 10; W. R. f 5; G. S. f 25; dr. mr. I. A. N. f 5; B. B. V. f 2,50; mevr. Ch. A. R. v. I. W. (maandelijksche bijdrage) f 2,50; wed. F. W. C. geb. E. f 10; dr. W. G. B. f 7,50; Opbrengst Collecte Algemeene Vergadering I. E. V. f 61; P. A. G. v. A. v. R. f 10; R. A. J. S. f 15; mr. A. N. d. W. f 10; J. A. v. D. f 25; F. L. W. R. v. O. f 2,50; W. T. L. S. f 1; P. L. f 25; E. S. d. K. f 2,50; C. P. f 2; A. V. (maandelijksche bijdrage) f 5; A. R. H. B. f 10; Weekblad De Zakenwereld (ontvangen naar aanleiding van een in het nummer van de Zakenwereld van 8 October 1932 voorkomenden dringenden oproep om steun) f 96; mevr. d. W. E. A. C. J. v. H.—N. (maandelijksche bijdrage) f 5; E. E. I. L.—M. (maandelijksche bijdrage) f 3; J. H. f 5; mevr. C. M. H. A. J.—A. f 10.

Deze week is opnieuw een bedrag van f 1.000.— naar Indië overgemaakt, zoodat thans in totaal f 13.000.— is geremitteerd.

Het Comité veroorlooft zich nogmaals met aandrang om het geven van bijdragen te verzoeken.

Het adres van den secretaris van het Crisis-Steuncomité voor Nederlandsch-Indië is Bentinckstraat 121, telefoon nr. 116003 (kantoor) of 551476 (huis) en van den penningmeester Bentinckstraat 31, telefoon nr. 117755 (kantoor) of 553008 (huis) beiden te 's Gravenhage.

Het Gironummer is 198000.

Rondom de Curaçaosche begrooting voor 1933

door

W. R. MENKMAN.

(Slot.)

De watervoorzieningsdienst ressorteert „begrootingstechnisch" onder Financiën; niet het hoofd van dit departement echter werd bij de behandeling der begrooting als bestuursgemachtigde belast met het geven van inlichtingen betreffende de watervoorziening — en ook niet de Directeur van Openbare Werken — maar de leider van het waterbedrijf, die zelf raadslid was en dus — namens het Bestuur — zijn medeleden inlichtte.

Eenige jaren geleden kwamen eenige functionarissen op de minder gelukkige gedachte om aan den Raad afschrift te zenden van een — niet bijster gelukkig geredigeerd — request aan den Gouverneur, waarin werd opgekomen tegen een opvatting inzake duurtebijslagen, door den Raad kenbaar gemaakt in het eindverslag op de voorgestelde wijziging eener begrooting; tot de onderteekenaren behoorden één der raadsleden die als landsdienaren bezoldiging uit de openbare kas genieten en ettelijke hoofdambtenaren die geregeld worden aangewezen om bij de begrootingsdebatten het standpunt van het Bestuur te verdedigen.

Aan gecompliceerde verhoudingen is in dit kleine gewest geen gebrek.

Niet om te protesteeren, maar toch wel met een tikje ongeduldigheid, maakte de Raad — naar aanleiding van een in het ontwerp der begrooting voor 1933 uitgetrokken nieuwe persoonlijke toelage — de opmerking dat de Gezaghebber van Aruba dan bij elkaar een betaling van 17000 gld. zou genieten, buiten en behalve eventueelen duurtebijslag.

Dat in Curaçao — een land waar de persoonlijke belastingen minimaal zijn — de ambtenaren schriel betaald worden kan tegenwoordig niet meer gezegd worden, althans niet waar het sommige hoogergeplaatsten betreft. Van een der hoogstbezoldigde functionarissen bleek bij de behandeling der begrooting dat hij aan huur voor een gouvernementswoning de kapitale som van 40 gld. 's maand betaalt.

Een royale bezoldigingspolitiek kan goed- en zelfs voordeelig zijn, maar het is vooral met betrekking tot deze materie dat 's lands financieele draagkracht in het oog moet worden gehouden, eerder althans dan wanneer het gaat om de sterkte van het politiecorps.

De directeur der gevangenissen (meervoud) op Curaçao genoot als zoodanig in 1932 een salaris van f 6600.— en een duurtebijslag van f 780.—; deze ambtenaar kon tijd en gelegenheid vinden — het aantal aan zijn zorgen toevertrouwde gedetineerden bedroeg volgens een mededeeling van het Bestuur niet meer dan gemiddeld 64 — om alle administratieve werkzaamheden ten parkette van het O. M. bij het Kantongerecht er bij te verrichten, tegen een extra-betaling van f 2400.— 's jaars. Het Bestuur bepleitte dat deze regeling op een bezuiniging neerkwam. De formatie voorzag ook nog een administrateur van het gevangeniswezen — salaris 4800 gld. plus enz. — maar ook de bezigheden van dezen functionnaris bleken door den tegenwoordigen directeur er bij te kunnen worden verricht, zoodat men in laatstgenoemde iemand heeft die het werk van drie ambtenaren voor zijn rekening neemt en dan is een kleine tien mille inderdaad niet een te hooge betaling. De vraag echter blijft waarom men er — nog voor 1932 — drie meende noodig te hebben.

Dank zij de krachtige houding van den Raad verleden jaar is in de begrooting voor 1932 — voor het eerst — een specificatie opgenomen der bezoldigingen van het politiepersoneel, een aanzienlijk bedrag. Van een bijna even belangrijken post, die der uitkeeringen ten behoeve van het personeel van het bijzonder onderwijs — 32 scholen van het R.K. vicariaat en 1 school van de petroleumonderneming op Curaçao — werd bij de begrooting voor 1933 voor het eerst een specificatie gegeven van het aantal te bezoldigen leerkrachten van verschillende rangen. In die specificatie kwam voor het personeel der school van het oliebedrijf — één hoofd en twee onderwijzers — het onwaarschijnlijk kleine bedrag van f 6400 voor. Bij de mondelinge behandeling verklaarde de bestuursgemachtigde, in aansluiting op een mededeeling in de memorie van antwoord, dat de opstelling in den uitgewerkten en toelichtenden staat „anders gelezen" moest worden, d.w.z. dat het bedrag voor de hooger bedoelde school f 16.400.— moest zijn — van een drukfout echter was blijkens de telling geen sprake geweest — en dat negen andere wijzigingen moesten worden aangebracht, zoodat het eindcijfer nog f 7500 lager werd; de Raad stelde zich tevreden met de mededeelingen dat de aanleiding tot de herziening moest worden gezocht in „na de indiening der begrooting bekend geworden cijfers" en dat het bij die herziening slechts ging om een „andere opstelling der cijfers". De vraag of het Bestuur in het ontwerp der begrooting ongecontroleerde opgaven der schoolbesturen overneemt werd niet gesteld.

Wanneer er extra gelden worden aangevraagd voor het R. K. onderwijs, dan stelt het Bestuur zich èn in de stukken — cursief gedrukt — èn bij de mondelinge behandeling op het standpunt dat, zoo de missie niet zorgde voor scholen, het Land het zou moeten doen; door middel van dit argument, meenden de afdeelingen, zouden nog heel wat meer aanvragen ten behoeve der missie kunnen worden gemotiveerd.

Voldoend volksonderwijs moet er inderdaad zijn, maar voldoende politie is evenzeer een onafwendbare eisch; toch meende het Bestuur het vorige jaar dat de politie kon worden ingekrompen wanneer de geldmiddelen achteruit zouden gaan.

Tot het verleenen van geldelijke bijdragen aan allerlei vereenigingen werd ten slotte voor 1933 ruim 14 mille toegestaan, met inbegrip van een bijdrage aan een bond voor lichamelijke opvoeding en in het vooruitzicht dat ten behoeve van dezen bond suppletoir nog een niet onbelangrijk voorschot zou worden aangevraagd voor 1932; de sport speelt tegenwoordig in Curaçao een zóó belangrijke rol dat er zelfs gewag van gemaakt werd in de rede waarmede de Landvoogd het thans loopende zittings-

jaar van den Kolonialen Raad opende. En dat in een land waar de volksontwikkeling op intellectueel gebied nog niet genoegzaam is gevorderd om het mogelijk te maken een voldoend aantal inlandsche vroedvrouwen op te leiden.

Wat schril afsteekt bij het hooger bedoelde crediet is dat, bestemd voor het geven van voorschotten ter bevordering van landbouw, tuinbouw en veeteelt; het voor 1933 aangevraagde bedrag — 30.000 gld. voor alle eilanden tezamen — werd teruggebracht tot 24.000 gld. Uit de discussies bleek, dat dit crediet eigenlijk geen verband houdt met eenig concreet en welomlijnd plan tot verbetering der economische toestanden op de Bovenwindsche Eilanden, waarvoor het trouwens ook te klein zou zijn; andere, speciaal voor dit doel bestemde gelden komen evenwel op de begrooting niet voor. Evenmin als een post voor de bezoldiging van een landbouwkundige op die eilanden.

Dit jaar verschenen, niet in Curaçao, maar hier te lande — Algemeene Landsdrukkerij — nieuwe uitgaven van eenige meer dan zestig jaar oude Curaçaosche wetten, bewerkt in Nederland, door een Nederlandsch jurist; het is zeker te wenschen dat deze nuttige en te lang uitgestelde arbeid zal worden voortgezet. Het zou lang geen weelde zijn wanneer nu ook eens een aantal vaak gewijzigde Curaçaosche verordeningen onder handen werden genomen en de geldende teksten in het Publicatie Blad werden opgenomen. En het alphabetisch register op dit laatste loopt maar tot 1904.

Eenigszins vreemd deed het aan in het laatste jaarverslag der Kamer van Handelsinlichtingen voor Ned. W.-I. te Amsterdam te lezen dat deze vereeniging nu de aanvulling van het hooger genoemde register in bewerking heeft genomen en dat haar een geldelijke bijdrage in de kosten door het Curaçaosche Bestuur is toegezegd.

In Suriname verschenen reeds in 1918 en 1919 in het Gouvernements Blad de toen geldende teksten van verschillende wetten, ingevoerd kort na het tot stand komen van het regeeringsreglement van 1865. Een vervolg van het register op het G.B. — tot en met 1928 — kwam tzt... uit. Dergelijk werk wordt in Suriname eenvoudig ter gouvernements-secretarie verricht en ook het drukken geschiedt ter plaatse.

Stelt men zich in Curaçao op het standpunt dat het voldoende is wanneer wijzigingen en aanvullingen in de bureaux worden bijgehouden, waarom dan gelden uit de Curaçaosche openbare kas beschikbaar te stellen voor bewerking en publicatie in Nederland?

Gegeven de groote belangstelling welke er sedert een aantal jaren op Curaçao bestaat voor politie-aangelegenheden, is het niet vreemd dat ook bij de behandeling der begrooting voor 1933 het noodige over de politie is gezegd geworden; de discussies gingen niet alleen over te hooge kosten der politie, maar ook klachten over het optreden van het personeel werden behandeld.

De uit een principieel oogpunt niet het minst belangrijke klacht betrof een hond en wel een dooden hond. Er kwam aan het licht dat in de stad op Curaçao, gedurende de voor den nachtrust bestemden tijd, met jachtgeweer bewapende patrouilles het standrecht hadden toegepast op honden die deze rust verstoorden door janken, huilen, enz. en dat daartoe met hagel was geschoten, op den openbaren weg en ook wel op niet afgesloten erven, tusschen of bij de huizen. Een dergelijke, ruwe, methode zou men toch eerder op Haïti verwachten — vóór de Amerikaansche occupatie — dan op het Nederlandsche eiland Curaçao en het feit doet nog onaangenamer aan wanneer men het beziet in verband met de wel eens geuite opvatting dat de politie in Curaçao een beschavingstaak te vervullen zou hebben. De onplezierige indruk, welke het gebeurde moet hebben gemaakt, kon moeilijk worden weggenomen door de mededeeling van het Bestuur dat het schieten op overlast gevende honden — die volgens een plaatselijke keur „ter beschikking" zijn der politie — voorloopig gestaakt was, noch door die dat de betrokken politieman disciplinair was gecorrigeerd, omdat hij niet met de noodige tact was te werk gegaan. Of de gecorrigeerde meer tact aan den dag had moeten leggen tegenover den hond, bij het voltrekken van het doodvonnis, dan wel tegenover den vertoornden eigenaar en de toegesnelde buren, bleef in het midden.

Een verzoek, van de zijde van den Raad, om inlichtingen aangaande de aanhouding en opsluiting van den gezagvoerder van een op Curaçao algemeen bekend schip van vreemde nationaliteit, beantwoordde het Bestuur allereerst met de publicatie van des kapiteins inderdaad nogal bedenkelijk strafregister; de Raad meende — niet geheel ten onrechte — dat die publicatie beter achterwege ware gelaten. Wat het feit in kwestie betreft bleek dat de delinquent was aangehouden, in het holst van den nacht, in een minder gunstig bekend stadsgedeelte en terwijl hij onder den invloed van sterken drank verkeerde; de reden der aanhouding echter was dat de man nalatig was gebleven in

het betalen eener geringe boete wegens een scheepvaartovertreding. Men kan iets voelen voor de meening van den Raad dat dit nu niet bepaald de meest tactische of meest gewenschte procedure was: aangaande identiteit en verblijfplaats van den nalatigen veroordeelde kon nooit eenige onzekerheid bestaan.

Ten aanzien van een den Raad ter oore gekomen incident, waarbij aan den Consul-Generaal eener vreemde mogendheid aanstoot zou zijn gegeven, verklaarde het Bestuur dat dit betreurenswaardige voorval aanleiding had gegeven tot een officieele klacht van den consul; een politiemilitair was onhandig geweest en er waren excuses aangeboden.

Eenige politiedienaren bleken uit eigen beurs de schade te hebben moeten vergoeden, toegebracht aan den eigenaar van een motor-vrachtwagen, welk voertuig ondersteboven was gevallen, met een politiebeambte eronder, die er, buiten tegenwoordigheid van den chauffeur, mede aan het rijden was op een hellenden weg; een brigadier had aan de deugdelijkheid der reminrichting getwijfeld en een zijner mannen — dien hij „daartoe in staat achtte" — opgedragen de remmen te controleeren. Het verhaal in de memorie van antwoord is langer, maar het motief voor de schadevergoeding blijkt er niet duidelijker uit, terwijl het toch wel de bedoeling van den Raad zal zijn geweest te vernemen of de politie al dan niet een fout had gemaakt.

De politie-organisatie in Curaçao doet tegenwoordig in veelvormigheid voor de moederlandsche maar weinig onder; men heeft er militaire politie, burgerpolitie en veldwacht. De door den Raad naar voren gebrachte klachten hadden de bedoeling den bekenden tegenzin van het college tegen militaire politie te motiveeren; de gesignaleerde feiten — welke echter blijkbaar niet alle uitsluitend de militaire politie betroffen — kunnen, zoo sprak het Bestuur in de memorie van antwoord, „bij de beste burgerpolitiekorpsen ook wel voorkomen."

Inderdaad is het jammer dat de Raad zooveel nadruk legt op de kwestie van het militaire of het burgerlijke karakter der politie, terwijl toch op den voorgrond moet staan de eisch van deugdelijke organisatie en superieure leiding. Ook een op militaire leest geschoeide burgerlijk corps, als waarvan in de algemeene begrootingsbeschouwingen werd gesproken, zou niet een garnizoen overbodig kunnen maken en het is juist dáárnaar dat gestreefd moet worden, in de eerste plaats — maar niet uitsluitend — om der wille van de kosten voor het moederland. Zóó heeft gelukkig ook de commissie-Welter het vraagstuk gezien.

Vermelding verdient nog dat de discussies over politie-aangelegenheden bij de behandeling der begrooting een oud-landraad van Aruba aanleiding hebben gegeven tot eenige beschouwingen in de Curaçaosche pers, waarin getuigd werd van groote ingenomenheid met het militaire element op dat eiland, in het bijzonder met het detachement militaire politie aldaar en met de leiding van deszelfs commandant.

Of er nu wel alles gedaan wordt om een op Curaçao mogelijk bestaand vooroordeel tegen de militaire politie te doen vergeten? Wat wij lezen over het geval van den politie-militair die eind 1931 iemand heeft doodgeschoten, geeft niet dien indruk.

Het Bestuur deelde den Raad, die om inlichtingen had gevraagd, bij memorie van antwoord mede dat bedoeld geval minutieus was onderzocht en dat er geen aanleiding was gevonden tot het instellen eener strafvervolging. De op het onderzoek betrekking hebbende stukken waren door het openbaar ministerie, tevens uitoefenende het militaire auditeurschap — de Militaire Auditie zegt de memorie van antwoord — door tusschenkomst van den commandant der politietroepen aan den plaatselijk militair commandant gezonden en deze laatste had geen termen gevonden — geen termijnen zegt de memorie van antwoord — om den betrokken politiemilitair naar een krijgsraad te verwijzen. Hierbij zij aangeteekend dat aan het hoofd van het openbaar ministerie de Procureur-Generaal staat, die tevens hoofd is der politie en dat de commandant der politietroepen tevens militair commandant is en tevens plaatselijk hoofd der politie.

Zonder eenig voorbehoud aannemende dat een andere gang van zaken nu eenmaal uitgesloten was — hoezeer openbare behandeling der zaak door een krijgsraad dan ook aan elke misschien nog bestaande ongerustheid bij het publiek een einde had kunnen maken — zoo blijft toch de vraag over waarom het Bestuur aan den Raad niet wat uitvoerige inlichtingen verschafte. Wanneer met onomstootelijke zekerheid was komen vast te staan dat de dader uit noodweer had gehandeld — en dat zal toch het geval zijn geweest — dan kon er immers geen enkel bezwaar tegen bestaan om dit aan den Raad mede te deelen. In het in vele opzichten analoge geval dat zich ettelijke jaren geleden hier te lande heeft voorgedaan — het drama te Zundert — is onze Regeering tegenover de beide Kamers der Staten-Generaal heel wat minder gereserveerd geweest.

Klachten betreffende den vreemdelingendienst vonden bij het Bestuur geen gehoor; het is jammer dat de Raad met betrekking tot deze voor Curaçao zoo belangrijke aangelegenheid niet in staat was beter voet bij stuk te houden.

Niet geheel ten onrechte achtte de Raad de behandeling en het verloop der kwestie van het complot tegen het Nederlandsche gezag op Aruba niet bevredigend. Inderdaad, wanneer er duidelijke aanwijzingen waren voor het bestaan eener samenzwering en wanneer bij onderzoek een uitgebreid en in bijzonderheden uitgewerkt plan werd gevonden tot een aanslag als die in Juni 1929 op Curaçao gepleegd, dan doet het vreemd aan te vernemen dat wèl een twintigtal personen werd gearresteerd, maar dat er ten slotte, wegens gebrek aan bewijs, niemand veroordeeld werd. Om iemand te kunnen veroordeelen moet er bovendien eerst een strafproces tegen hem zijn begonnen en van zoodanig proces was blijkbaar ook den Raad niets bekend geworden.

Openhartiger en meer houvast gevende inlichtingen zouden allicht ook in dit geval den Raad welkom zijn geweest.

Met den Raad betreurde het Bestuur het dat destijds de Gezaghebber een proclamatie heeft uitgevaardigd, de redactie waarvan ook het Bestuur minder gelukkig achtte; van bestuurszijde was den Gezagvoerder hierop — dus op bezwaren tegen de redactie — gewezen. In de eerste plaats doet zich de vraag voor waarom het in dit geval alweer het Bestuur was dat sprak — dat betreurde en dat afkeuring had te kennen gegeven — en dat niet de persoonlijke meening van den Landvoogd naar voren kwam, terwijl in dezelfde memorie — maar ten aanzien van heel wat minder belangrijke aangelegenheden — het „de ondergeteekende" was die een opinie gaf, b.v. met betrekking tot het aantal slachtingen in het abattoir.

Van meer belang nog lijken eenige andere vragen welke zich aan den lezer der stukken opdringen en wel deze of het wel wijs was éénige bekendmaking, hoe dan ook geredigeerd, tot de bevolking te richten en of „het Bestuur", dat toch onmiddellijk van het op Aruba ontdekte complot op de hoogte moet zijn gebracht, al dan niet geweten en goedgevonden heeft dat „het Hoofd van het eiland" zich op het glibberige pad der openbare bekendmakingen zou begeven. De dagen der commandeurs en vice-commandeurs, toen ook de regenten der „onderhoorige eilanden" zich bij proclamatie tot de burgerij richtten en mededeelingen van algemeen belang door den tamboer lieten „rondtrommelen", zijn lang voorbij; men leeft tegenwoordig in Curaçao in een tijdperk van stoomvaartverbindingen en draadlooze telegraphie... en van een zeer gecentraliseerd bestuur (zie de Instructie voor de Gezaghebbers van 1920).

Toen de gezaghebbers nog bij K.B. werden benoemd is het wel voorgekomen dat een nieuw opgetreden functionaris van zijn bestuursaanvaarding bij proclamatie aan de bevolking kond deed, hoewel ook destijds het regeeringsreglement een zoodanige formaliteit alleen aan een nieuwen gouverneur en niet aan een nieuwen gezaghebber voorschreef; daaruit konden echter geen moeilijkheden of onaangenaamheden voortvloeien.

Heel iets anders is het wanneer onder de tegenwoordige omstandigheden een gezaghebber, zonder machtiging — en zelfs zonder voorkennis — van de boven hem gestelde autoriteit, iets zou publiceeren dat aanleiding kan geven tot critiek, hetzij op het interne beleid, hetzij in verband met de verhouding tot vreemde staten.

Het Curaçaosche grondgebied is maar klein — zelfs in verhouding tot het kleine Nederland — en noch het bevolkingscijfer, noch de begrootingsbedragen zijn erg indrukwekkend. Alle Curaçaosche aangelegenheden lijken klein, vooral omdat wij ze zien van uit de verte. Met dat al echter is Curaçao een van de afzonderlijke figuren in de viereenheid der Nederlandsche nationale gemeenschap.

En — àl het Nederland dat er is in een overzeesch gebied, grooter en in verschillende opzichten niet minder belangrijk dan het Middellandsche Zeegebied in Europa.

Wie den gang van zaken in Curaçao, zooals die zich aan ons voordoet uit hetgeen van daar tot ons komt, aan critiek onderwerpt en al het onbevredigende signaleert dat hij vindt, vervalt onvermijdelijk in een bespreking van allerlei bijzonderheden welke op een afstand maar matig belangrijk lijken.. .. en laadt gemakkelijk den schijn op zich van spijker te zoeken op laag water.

Ondanks alles dat onvoldaan laat zou zeker de eindindruk niet ongunstig behoeven te zijn, wanneer uit andere aanwijzingen de conclusie mocht worden getrokken dat, in het algemeen gesproken, Curaçao thans toch wel op den goeden weg is; d.w.z. dat er met moed, kracht en beleid naar gestreefd wordt den toestand waarin het gewest de laatste tien of twaalf jaar is komen te verkeeren meester te worden.

Zoolang evenwel niet duidelijk blijkt dat rationeele oplossingen worden gezocht voor de moeilijkheden, welke óf dagteekenen uit den tijd toen Curaçao een dommelig bestaan leidde, óf te wijten zijn aan de gebrekkige bewindvoering gedurende de periode van economischen opbloei, zoolang moet het nuttig worden geacht de aandacht te vestigen op al het negatieve en onzakelijke, het onprincipieele, inconsequente en onklare, dat in Curaçao, bij de openbare behandeling der publieke aangelegenheden aan het licht komt.

Dit alles is allicht van eenzelfde algemeen belang als b.v. de bezuinigingen bij de Arbeidsinspectie h.t.l. en de bij dezen tak van staatsdienst gevoerde personeelspolitiek, onlangs weder in de groote pers besproken

Amsterdam September 1932.

Bij den dood van Gabriël Louis Angoulvant.

Ook op deze plaats dient een enkel woord te worden gewijd aan den in alle stilte, reeds in den nacht van Zaterdag 15 op Zondag 16 Oct. j.l. te Parijs plotseling overleden oud-gouverneur-generaal Gabriel Louis Angoulvant, die sinds Woensdag 19 Oct. rust op het stille kerkhof van Longjumeau. Hij was het die op de Fransche koloniën Equatoriaal Afrika en Fransch Afrika den stempel drukte, welke den grondslag vormde van allen lateren arbeid daar.

Midden in den oorlog in 1917, deed de regeering van Clemenceau een beroep op dezen man om de toekomst der koloniën in Afrika ter hand te nemen. Angoulvant — zoo releveerde het „Alg. Hbl." — had toen reeds zijn sporen verdiend in Inde Française en aan de Ivoorkust, welk laatste gebied hij gedurende zeven jaren bestuurde.

Na den oorlog ging de heer Angoulvant in de politiek, in 1919 en 1924 werd hij gekozen tot afgevaardigde voor Inde Française. Gedurende zijn laatste mandaat werd hij benoemd tot commissaris-generaal der (toen reeds in voorbereiding zijnde, doch twee malen uitgestelde) koloniale tentoonstelling te Vincennes, welk ambt hij in 1928 moest neerleggen in verband met de wet betreffende het onvereenigbaar zijn van ambten.

Drie jaar geleden nog maakte de heer Angoulvant een studiereis naar Indochina en het Verre Oosten; reis waarover hij een serie artikelen schreef in „La Dépêche Coloniale".

Het zijn echter niet deze dingen welke het voor ons tot een plicht maken den overledene ook te dezer plaatse te herdenken, al zou nog veel zijn mede te deelen omtrent het werk van dezen kolonialen bestuurder te Djibouti, in Congo, Tonkin, Guadeloupe, Saint Pierre et Miquelon en Somaliland.

Voor Nederland en ons Indië is van meer belang de reis die de heer Angoulvant in 1924 voor de „Monde Nouveau" ondernam naar Java en Sumatra. Reis, welke destijds misschien vooral van belang was omdat in den heer Angoulvant in dien tijd nog werd gezien de opvolger van Sarraut als minister van koloniën. Een jaar lang werd de reis voorbereid, de regeeringen te Den Haag en Buitenzorg deden al het mogelijke om het den heer Angoulvant gemakkelijk te maken, en het reisprogram was er op ingericht, dat veel gezien en gehoord kon worden in weinig tijd.

Het doel van den tocht was de publicatie, door de uitgeverij van „Le Monde Nouveau" van een nieuw Fransch werk over Nederlandsch Indië. Het vorige dateerde van een kwart eeuw te voren, was van de hand van den inmiddels ook overleden Joseph Chailly.

Angoulvant's boek: „Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale" verscheen in 1926. In twee kloeke deelen. Edouard Herriot, toen voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden, schreef de voorrede.

Het werk was zeer gedocumenteerd en literair van hoog gehalte, droeg krachtig er toe bij om het groote internationale publiek meer bekend te maken met de Nederlandsche kolonie en hare beteekenis voor het groote internationale economische verkeer. Interessant leken ons vooral altijd de vergelijkingen tusschen de Nederlandsche en Fransche koloniale systemen. Dat gaf aan het werk een zeer bijzondere beteekenis; het werk dat een nationaal belang diende door de internationale belangstelling en het buitenlandsch kapitaal warm te maken voor Nederlandsch Indië. Het ging om onze koloniale, dus om de Nederlandsche zaak.

Te voren hadden reeds publicaties van de hand van den heer Angoulvant het licht gezien: „Djibouti, mer rouge à Abyssinie" in 1901 en „La Pacification de la Côte d'Ivoire" in 1917. Niet minder dan drie malen bekroonde de wetenschappelijke wereld den heer Angoulvant; twee malen werd hij gelauwerd door de Société de Géographie Commerciale en éénmaal door de Société Géographie. Bovendien ontving hij de gouden medaille der Société Anti-Esclavagiste.

De overledene was commandeur in het Legioen van Eer.

Van Week tot Week.

Van Maandag 17 tot Zondag 23 October.

Bij de Tweede Kamer is een missive ingekomen van den Min. van kol., houdende mededeeling, dat de Koningin de door den gouv. van Curaçao voorloopig vastgestelde Curaçaosche begrooting voor 1933, zoodanig als deze door den Kolonialen Raad aangenomen is, niet goedkeurt. Eerlang mag een wetsontwerp ter vaststelling van die begrooting worden tegemoetgezien.

De Volksraadscommissie ter bestudeering van de positie van het college van gedelegeerden, naar aanleiding van het betoog van den heer Van Lonkhuyzen, om de opheffing van dit college in overweging te nemen, heeft hare werkzaamheden begonnen.

In antwoord op de vraag van het Volksraadlid Van Baalen omtrent handeldrijven door de gewapende politie in Noord-Nieuw-Guinea, waardoor met den particulieren handel werd geconcurreerd, heeft de regeering thans meegedeeld, dat blijkens plaatselijk onderzoek van een uitgroei van de dagverblijven der gewapende politie in Noord-Nieuw-Guinea tot handelslichamen geen sprake is.

De Dir. v. Onderwijs, prof. Schrieke te Amboina van zijn reis naar de Noord-Molukken en Nieuw-Guinea teruggekeerd, bleek zeer tevreden over de resultaten. Bezuinigingen konden in goede overeenstemming met de kerk, de zending en de missie worden vastgesteld. Deze bezuinigingen bestaan uit sluiting van scholen met gering aantal leerlingen en samenvoeging daarvan met naburige scholen, hetgeen gezien de vele uiteenloopende belangen, de groote afstanden en de slechte verbindingen, slechts ter plaatse kon worden beslist. Prof. S. was over het algemeen vol waardeering voor het werk dat allerwege op onderwijsgebied werd verricht.

*In tegenwoordigheid van autoriteien en Balische hoof*den werd de nieuwe weg tusschen Menanga en Besakih, in de onderafdeeling Karangasem, op feestelijke wijze geopend. Deze gebeurtenis is daarom zoo belangrijk, daar te Besakih, op de helling van den Goenoeng Agoeng, zich de groote Besakih-tempel, een Balineesch nationaal heiligdom bevindt.

Aan prof. van Gelderen is opgedragen om tijdens zijn medio November ingaand buitenlandsch verlof met den min. v. kol. besprekingen te houden nopens enkele belangrijke onderwerpen inzake het dep. van landbouw.

*De Vaderl. Club heeft een urgentie-programma vast*gesteld, dat o.a. de volgende doelstellingen bevat: steunverleening aan de regeering in de moeilijke tijdsomstandigheden, samenwerking met personen en vereenigingen die zich op de basis van de Rijkseenheid stellen, verandering van het com. v. Ind. zaken in een van het min. v. kol. onafhankelijk agentschap van Ned.-Indië, tijdelijke inkrimping van den Volksraad, met ingang van 1 Juli 1935, tot 49 leden, van het college van gedelegeerden tot 17 leden, den voorzitter inbegrepen, beperking van het aantal benoemde Nederl. leden v. d. Volksraad tot vijf, voorloopig geen uitbreiding van de bevoegdheden v. d. Volksraad, uitstel van de definitieve herziening der personeelsvoorwaarden van de landsdienaren tot een stabieler toestand zal zijn ingetreden, beperking van de toelating van vreemde werkkrachten, invoering van rechtstreeksch evenredig kiesrecht voor de verkiezing van Nederl. leden v. d. Volksraad, de provinciale raden en de gemeenteraden.

Volgens Kol. Behrens, mil. com. van Atjeh en Ond. verklaarde de Leger-politie-commissie zich accoord met het standpunt dat de troepensterkte in Atjeh met geen enkelen man verminderd kan worden.

*De technische ondercom. v. d. commissie voor de be*perking van de wapeningsuitgaven te Genève heeft de defensiebegrooting van Nederland en Ned.-Indië bestudeerd. Generaal van Tuinen en prof. Moresco, bijgestaan door de heeren Ringeling, hoofd comptabiliteitsafd. v. h. dep. v. def., J. Geurink, v. h. dep. v. kol. en de Bruine, v. h. dep. van def. hebben verschillende vragen beantwoord. Er schijnen zich geen moeilijkheden te hebben voorgedaan. Er schijnen dan ook geen kosten gespaard te zijn om dit zoo moeilijk bereikbare resultaat te verkrijgen.

*De commissie van onderzoek naar het aan de Kraka*tau overkomen ongeval, staat onder voorzitterschap van schout-b.-n. J. Bosma. Leden zijn de chef v. d. marinestaf kap. t. z. M. H. van Duin en

de kap. t. z. A. Vos, comm. v. d. Sumatra. In verband met de opneming in de com. van laatstgenoemden is de Sumatra uit Makassar naar Soerabaja teruggekeerd.

De Inlandsche Onderwijzersbond heeft te Fort de Kock een vergadering gehouden waar 250 Inheemsche onderwijzers aanwezig waren, die tezamen 900 stemmen vertegenwoordigden, een motie aangenomen tegen invoering van het Minangkabausch als voertaal, aangezien dit een verslechting van het onderwijs beteekent.

Het hoofdbestuur van den P. P. B. B. (Bond van Inheemsche Bestuursambtenaren) heeft tot alle vak- en politieke vereenigingen van andere bevolkingsgroepen dan de Indonesische en de tot de pers het verzoek gericht om steun ter verkrijging van de vervanging van het woord „Inlander" door „Indonesiër". Waarom niet? De „Inlanders" van Europa worden toch ook Eurpeanen genoemd.

Het Batak-comité voor werklooze Batakkers op Java is ontbonden, daar gebleken is dat dit comité geen reden van bestaan heeft.

De tabaksaccijns treedt, 16 December in werking, met uitzondering van artikel 74, nopens de verplichte aangifte van de bestaande voorraden, hetwelk reeds 16 November in werking treedt.

Het Gouv. stelt een enquête in naar de mogelijkheid en wenschelijkheid van vermindering van de slachtbelasting.

De aanhoudende droogte doet voor voedselschaarschte op Madoera vreezen, zoodat de heer Wellenstein, die kort geleden den economischen toestand aldaar opnam, de regeering voorstelt zoo noodig snelle hulp, in nader te bepalen vorm, te verleenen.

Op 30 dezer vindt de feestelijke opening plaats van de grooten ziekenzaal der leprozerie te Lao Si Momo, gebouwd van een gift van H. M. de Koningin-Moeder en particuliere giften ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der leprozerie.

De Vulkaan Lobetobi Lelaki op Flores, vertoont nog steeds verhoogde werkzaamheid.

Dr. Nyessen bood het resultaat van zijn recente anthropologische studie op Timor aan de regeering aan.

De algemeene meening op Ceylon blijkt ten gunste van een politiek van restrictie voor de theeproductie, al is er nog steeds een groep, welke zich tegen productiebeperking verzet. De voorstanders leggen er echter den nadruk op, dat het plan in regeeringscontrole zal moeten voorzien en algemeen moet worden toegepast in Ned.-Indië, Ceylon en Britsch-Indië.

De Bond van Eigenaren van Theeondernemingen in Ned.-Indië heeft 19 dezer het volgende telegram aan de Tweede Kamer gezonden:

De Bond van Eigenaren van Theeondernemingen in Ned.-Indië te Batavia protesteert ten krachtigste tegen de verhooging van de invoerrechten van thee in het Moederland.

De theecultuur in Ned.-Indië verkoopt het product beneden kostprijs en voert een zwaren strijd om het bestaan, waarbij ook groote belangen van de bevolking zijn betrokken.

De hooge, ook preferentieele, rechten in de voornaamste afzetgebieden verergeren de situatie, die reeds een aantal ondernemingen met stopzetting bedreigt.

De hooge theeprijs in Nederland, als gevolg van de geldende excessieve tarieven, belemmert het theeverbruik.

De nieuwe verhooging beteekent een zwaren slag voor de Indische theecultuur en geeft aanleiding tot verdere verwijdering instede van economische toenadering tusschen Nederland en Indië.

In verband met de bestaande moeilijkheden in het N.-I. Landbouw-Synd. met het oog op de verzekering van de constante doorwerking van de proefstations, zou door het Synd. de steun van de regeering worden gevraagd, in den vorm van een wettelijke verplichting voor de bergcultuurondernemingen tot contribueering aan het proefstation.

De regeering vroeg de opvatting van den min. v. kol. ten aanzien van de vier voorwaarden uit het advies der dir. van L., H. N. en B. B. inzake de maatregelen, te nemen ten aanzien van de suikerindustrie. Met het oog op de te betrachten spoed werden deze inlichtingen telegrafisch ingewonnen.

*Naar verluidt hebebn al de delegaties van suikerpro*ducenten in landen, welke bij den Int. Suikerraad te 's Gravenhage zijn aangesloten, op één na, schriftelijk laten weten dat zij accoord gaan met de jongste door Cuba gedane voorstellen betreffende de verdeeling van den suikeruitvoer. Een enkel antwoord, het Duitsche, moet nog binnenkomen.

De min. v. kol. maakt bekend, dat blijkens telegrafisch bericht de gouv. v. Suriname, de heer dr. A. A. L. Rutgers, den 13en dezer evengenoemd gewest met verlof naar Europa heeft verlaten en dat zijn tijdelijke vervanger, de onder-voorzitter van den raad van bestuur, mr. dr. F. L. J. van Haaren, daarop het bestuur over Suriname heeft aanvaard.

*Ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de Boe*kencommissie van het Alg. Ned. Verbond, sedert 1932 geheeten afd. Boekverspreiding, is in het Bondsgebouw, Laan 34 te 's Gravenhage, een kleine tentoonstelling ingericht, welke een beeld geeft van de geschiedenis en arbeid dezer commissie, die in alle bescheidenheid en met weinig middelen, in den loop der jaren een buitengewonen nationalen cultureelen arbeid wist te verrichten, waarvan de waarde moeilijk overschat kan worden.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Raden Adjeng Kartini Herdenking in „Boeatan".

Het plan, dat verleden week hier geopperd werd: om op *Vrijdag-avond, 28 dezer, te 8 uur n.m.*, in de Toonkamers van *„Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage*, een bijeenkomst te houden, teneinde gezamenlijk te overleggen, wat in het belang der Japarasche houtsnijkunst zou kunnen worden gedaan, zal in vervulling gaan, daar er van verschillende kanten warme belangstelling voor is getoond; te meer nu die samenkomst tevens het karakter zal dragen van eene eerbiedige herdenking van wijlen *Raden Adjeng Kartini*, die de volkskunsten van haar land zoo lief had.

Bekend is, hoe op de vraag door een Nederlandsche vrouw tot haar gericht: Hoe komen die Japarasche houtsnijders toch aan die typische patronen, welke zij op de verschillende voorwerpen beitelen? *R. A. Kartini* antwoordde: *Die komen uit hun hart!*

Bekend is dan ook, dat de Inlandsche beeldhouwers, evenmin als de bekwame batiksters op Java, naar voorbeelden plegen te werken. Zij kennen de van hunne ouders en voor-ouders overgeërfde beteekenisvolle motieven — al weten zij zich daar niet verstandelijk rekening van te geven — en iedere kunstenaar ver-arbeidt die op eigen intuitief, gevoelige wijze, langs de eveneens van ouds bekende werkmethoden, met de vaak zelf vervaardigde instrumenten, welke door Westerlingen vaak „primitief" worden genoemd, doch in werkelijkheid juist die zijn, welke voor hunne artistieke opvatting en werkwijze de meest geëigende en geschiktste zijn, hetgeen echter niet uitsluit, dat de Oostersche kunstenaar op den duur mede profiteeren kan van Westersche uitvindingen en verbeteringen ook wat betreft werktuigen en materialen op kunstgebied, *mits* 't hun kunstuitingen maar niet benadeelt. Dit geschiedt helaas maar al te dikwijls, wanneer een en ander hun door ons wordt aanbevolen, van onoordeelkundige en vooral niet kunstzinnige zijde.

Hierop werd immers ook gewezen door den heer *Soekèmie*, leider van den Gouvernements-ambachtsleergang te Japara, in zijn kort „Overzicht der inheemsche *oekir*-kunst", dat wij verleden week hier opnamen en waarvan de lezers van ons *Koloniaal Weekblad* zeker allen met belangstelling hebben kennis genomen. Want dat en het verzoek van *R. A. Kartini's* zuster, *Raden Ajoe Santoso*:

Om de herlevende Japarasche houtsnijkunst in Europa meer bekend te maken, moeten de uitgangspunten van bespreking op a.s. Vrijdag in *Boeatan* zijn, daar de aanwezigen dan zeker geheel in *Kartini's* geest zullen handelen.

Iedere belangstellende, die zich aankondigt, zal in Heulstraat 19 hartelijk welkom zijn, maar ook schriftelijke raadgevingen of opmerkingen van belangstellenden, die niet persoonlijk komen kunnen, zullen zeker door den Raad van Beheer van Boeatan met groote dankbaarheid worden ontvangen. Gezamenlijk kan hiermede een mooi, vèrdragend werk worden verricht, in het voordeel van West en Oost.

Zooals *Dr. van Gelder*, Directeur van het Gemeentelijk Museum van Moderne Kunst te 's Gravenhage, in zijn openingswoord der Kantwerk-tentoonstelling van de Ver. *„Het Molenwiekje"* bij *Kleykamp* te 's Gravenhage, verleden week zoo terecht opmerkte:

„Er ligt in het werk van het Molenwiekje nog iets anders en beters, althans hoogers, dan eenige guldens verdiensten (voor de kantwerksters en de Vereeniging beide) dan ligt daar de mogelijkheid om aan vele eenvoudige vrouwen aan wie de wereld in materieelen zin weinig gegeven heeft, het genot en de bevrediging te schenken van kunstrijken scheppenden arbeid, om op hoe bescheiden schaal ook, mede te werken aan een herleving van een volkskunst, die draagster en uiting is van een werkelijke innerlijke beschaving, welke onze tijd van uiterlijkheid maar al te zeer mist.

Het begin is maar klein, doch voor elk begin moet men dankbaar zijn, vooral tegenover hen wier enthousiasme de kans opent dat het zich tot iets grooters ontwikkele.

Dezelfde uitspraak kan toepasselijk zijn op pogingen tot bevordering der Indonesische volkskunsten. Zij, die a.s. Vrijdag-avond naar Heulstraat 19 komen, zullen daar een korte herinnering aan wijlen *R. A. Kartini's* denken en werken te hooren krijgen, voorgedragen door een der jongeren in Nederl.-Indië belangstellenden, studente in de Oostersche Talen aan de H. S. te Leiden. Van de jeugd, het opkomend geslacht, moet ook in deze het meest verwacht worden. Ook zullen de bezoekers in de gelegenheid zijn eenige voorwerpen te zien door *R. A. Kartini* zelve of onder hare leiding vervaardigd, welke zij aan hare vrienden, den heer en mevrouw Abendanon—Mandri aanbood, van wie zij wist, dat zij dezen arbeid ten volle wisten te waardeeren.

Mochten er meerdere personen zijn, in het bezit van dergelijke werkstukken, welke zij voor dien avond ter bezichtiging in Boeatan zouden willen afstaan, zoo zou dit ten zeerste op prijs worden gesteld, ter bevordering van het goede doel.

Boeatan zelf heeft in hare Toonkamerrs nog wel het een en ander op het gebied van Japarasch houtsnijwerk, o.a. mooie gong-standaard en stukken van huisbetimmering, alsook kleiner voorwerpen in den vorm van kistjes van verschillende afmetingen tot onderscheiden doeleinden te bezigen als: doozen tot berging voor naaigereedschap, foto's, bridge-benoodigdheden, theelepels, postzegels en briefkaarten, sigaren en sigaretten, ook vouwbeenen, broodplanken, boekenrekjes enz. enz. Toch zou eenige aanvulling zeer gewenscht zijn. Maar tevens zal men desgewenscht ook een blik kunnen slaan op het mooie zilverwerk, vervaardigd door Tegalsche kunstsmeden, onder leiding van *R. A. Kartini's* zuster *Kardina*, de derde van het „Klaverblaadje", echtgenoote van den gewezen Regent van Tegal, die helaas wegens ziekte dit mooie werk op op heeft moeten geven. Hopelijk zal het uitgestrooide zaad verder ontkiemen en vruchten dragen.

Ook zal men er kunnen zien:

Boeatan's nieuwste aanwinsten.

Telkens wordt de Raad van Beheer van Boeatan verrast met kleine zendingen uit Indië, op inheemsch kunstnijverheidgebied door de ijverige correspondenten, die op zoo uitnemende, zeer gewaardeerde wijze, medewerken aan het streven tot bevordering der gindsche volkskunsten.

Zoo kwam er onlangs weder een zending van de kleine Soenda-eilanden, beroemd om de fraaie ikatweefsels, welke daar vervaardigd worden, welke thans — natuurlijk uit geldnood — voor geringere prijzen te koop zijn dan vroeger.

Boeatan heeft dan ook haar verkoop véél lager kunnen stellen en hoopt ook daardoor meer liefhebbers tot koopen te kunnen aanlokken, van: Prachtige Soemba-doeken, die als gordijnen, divankleed of sprei zoo goed voldoen, maar ziet hun rijke, warme kleuren thans prijken voor Boeatan's uitstalraam, met het donkere aardewerk van Solo daarop geëtaleerd.

Maar ook kleinere lappen in den vorm van kleedjes voor tafel, buffet of tot kussens te verwerken zijn er uit Timor, Saroe en Rotti, in mooie met blad en bloem-motieven tegen een donkeren achtergrond, als fluweel-zacht aandoende.

Een groote keuze, voor een ieders beurs.

Wees uw eigen beschermengel, als de zaken niet naar wensch gaan. Trek een week of veertien dagen naar het buitenland, kom terug met een frisch hoofd en neem dan een overzicht van uw zaak, met dezelfde koelheid, waarmee een buitenstaander dat zou doen. Tien tegen één, dat u nog tot betere conclusies komt. (Maandblad „Succes").

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De Landen om den Pacific.

Naar *De Loc.* (15/9, blz. 8) verneemt, heeft de *Economische Commissie* een werkcomité voor handelspolitieke aangelegenheden in het algemeen ingesteld, wier eerste opdracht is het bestudeeren van de handelsbetrekkingen met de Landen rondom den Pacific.

Volgens de *Java-Bode* (17/9 „Japansche Concentratie") heeft het Min. van Handel en Landbouw in *Japan*, besloten zich de contrôle te verzekeren over staal-, vezel- en chemische industrieën, ten einde zich in de toekomst te kunnen verzekeren van *de markten in het Verre Oosten en andere werelddeelen*. Hoe meer aaneengesloten Regeering, industrie en *scheepvaart* in een land zijn, des te gemakkelijker valt het om tegen een concurrent op te treden. Met kracht is reeds tientallen jaren in Japan steun verleend aan scheepvaartondernemingen; een oud beginsel! Door de nauwe samenwerking van handel en scheepvaart kan de kracht van tariefmuren teniet gedaan worden. De Ishihara-lijn heeft de vrachten naar *Ned.-Indië* reeds sterk gedrukt; ook bestaat nog de kans dat de Osaka Shosen Kaisha, de Nanyo Yusen Kaisha en de Japanlijn met de Ishihara Sanguo Kaisha zullen samenwerken. *Het vestigen van filialen van bekende Hollandsche importfirma's in Japan* — waaruit valt af te leiden, dat zij daarmede de onmogelijkheid van het weren van den Japanschen import in Indië hebben erkend — is teekenend voor de richting, welke de handel gaat nemen. Het houden van alle draden in één hand, waartoe Japan thans het voornemen bekend maakt, kan in de toekomst voor *Ned.-Indië* het gevaar met zich brengen, dat Ned.-Indië voor het vervoer van inheemsche producten afhankelijk wordt van vreemde stoomvaartlijnen, waarin het geen medezeggenschap heeft. *De strijd om het vrachtvervoer in den Pacific* is in een nieuw stadium getreden!

Onderwerpen van internationaal belang worden o.a. besproken in het *Soer. Hbl.* (12 t/m. 17/9, Correspondenties; 12 en 14/9, 2de bl. „Japansche Monroe-leer"), *De Loc.* (19/9 „Weekberichten"), de *Java-Bode* (17/9 „Industrialisatie van de Philippijnen"), het *Bat. Nwsbl.* (15/9 „Mandsjoe Kuo"), de *Deli Crt.* (22/9 „Nieuw-Guinea", door een Chineeschen bril; 24/9, 2de bl. „Uit Rusland", *Dr. B. R.*) en *De Sum. Post* (19/9, 2de bl. „Over het Joodsche vraagstuk", Verg. te Batavia).

De Christen-studenten internationaal.

Het *Soer. Hbl.* (12/9 „Geestelijk Leven") deelt e. e. a. mede van de Conferentie in Nederland van het General Committee van *de Wereld-federatie van Christen-studenten-vereenigingen.* Alle werelddeelen waren er vertegenwoordigd. Uit *Azië* hadden Indië, China en Japan vertegenwoordigers gezonden, uit *Zuid-Afrika* waren er twee blanken en een Bantoe-neger, de studentenleider *Yergan.* De huidige voorzitter der federatie is de Amerikaan *Dr. Francis P. Miller.* In 1928 is het General Committee het laatst saamgeweest te *Mysore* (Br.-Indië) onder den grooten leider *Dr. John Mott.* Vroeger waren de studenten maar een zeer klein gedeelte van het volk; tegenwoordig vormen zij in sommige Landen een belangrijk onderdeel. Vroeger waren de studenten vol zelfvertrouwen in hun capaciteiten om aan de maatschappij leiders te geven; tegenwoordig is deze zelfverzekerdheid voor een groot deel verdwenen. Men heeft alom het gevoel dat wij staan voor *groote verandering in het industrieele en maatschappelijke leven.* De Federatie tracht een gemeenschap te vormen. Door talrijke nationale en internationale conferenties heeft men getracht deze eenheid van de Federatie te onderhouden en te versterken, o.a. de internationale theologen-conferentie te Canterbury (1931) en de Europeesche Leiders-conferentie in Bal Boll (1932). In 1933 zal *op Java* gehouden worden de Conferentie van alle Landen rondom de Stille Zuidzee en den Indischen Oceaan. Daarnaast zijn er talrijke publicaties van de Federatie. Op het Congres in Nederland op „Woudschoten" (1932) werd het werk onder de volken besproken. In *Japan* is het voornaamste probleem: de sterke invloed van het communisme onder de studenten. De heer *Yergan* beschreef de pogingen in *Zuid-Afrika* in het werk gesteld, om *toenadering* te krijgen tusschen de negerstudentenvereeniging en de blanke studenten. Dat een conferentie door beide vereenigingen gezamenlijk gekozen werd op initiatief van de Bantoestudenten, was een gebeurtenis van het grootste belang in Zuid-Afrika. Een groote kracht kan van zulke kleine „Genève's" uitgaan!

Persoonlijkheid.

Bij de „Sluiting van den Volksraad" (*Soer. Hbl.* 14/9, 4de bl.) wees de voorzitter, *Dr. Meyer Ranneft*, op een drietal belangrijke vraagstukken, w. o. *de positie der volksraadsleden tegenover hen, die hen benoemden.* Evenals in Nederland — aldus spr. — kwam ook hier, in meer dan één geval, de drang tot uiting, benoemden niet alleen scherp te critiseeren, ze aan banden te leggen en zelfs te doen aftreden. Tegen al deze beïnvloeding stel ik een ernstige waarschuwing. Kern van het vertegenwoordigend stelsel is ten zeerste, dat de leden zitting hebben voor een bepaalden duur — mij persoonlijk lijkt het een fout dat dit ook niet voor het gedelegeerden college geldt — en ten tweede dat zij stemmen zonder last of ruggespraak van hen, die hen benoemden. Een ijdel en machteloos woord zijn deze voorschriften alleen voor zoover zij niet kunnen — en naar ik meen niet mogen — beletten, dat de leden contact houden met hun kiezers. Maar niet ijdel, niet machteloos, maar integendeel vol beteekenis en vol kracht zijn zij voor zoover zij bedoelen dat gedurende het voorgeschreven aantal jaren bij den gekozene en bij hem alleen het oordeel ligt hoe hij handelen moet. Het is mogelijk dat hij anderer wenschen volgt, doch hij en hij alleen zal dit hebben te beslissen. Dit handelen naar eigen oordeel, dit verantwoordelijk blijven alleen aan het eigen geweten, dat is niet alleen een door de wet voorgeschreven recht, doch een plicht waarvan elk onzer onder eede heeft verklaard dat hij dien zou vervullen. Die wet, die eed en ons geweten, die zijn het, die onze handelingen hier, die onze stem bepalen. Andere hoogere lastgevers ken ik niet.

De Sum. Post (17/9 „Persoonlijkheid") betwijfelt het effect van den welgemeenden raad. De geheele moderne geestesgesteldheid zet *h. i.* aan tot *de verdringing van de persoonlijkheid*. De politiek van „de meeste stemmen gelden" heeft geleid tot een *verafgoding van de massa's;* de verkozenen vertegenwoordigen een georganiseerde economische belangengroep. De partij wenscht, dat haar vertegenwoordigers haar zaken zullen doen volgens de richtlijnen, die zij aangeeft; men herinnere zich bijvoorbeeld de geschiedenis van het conflict in de S. D. A. P. ter zake van de salarisvoorstellen in den Amsterdamschen Raad. In feite hebben de heeren een bindend mandaat en persoonlijke overwegingen worden niet geduld. Daarbij leidt de politiek tot een verzwakking van het critisch inzicht; het geheele gedachtenleven is confectie geworden. Komt een politiek gevormd mensch in de openbare lichamen, dan eischt het regeeren een vrij en open oog; doch het compromis ziet hij als een ketterij, als een abdicatie. Juist *het compromis* is onmisbaar voor het tot standkomen van menschelijke scheppingen; het waren steeds de groote persoonlijkheden, die daarin haar onmacht tegen het absolute dorsten te beleiden en zich in de beperking meesters toonden. Echter, *de massa wil geen meesters, wenscht geen voorname willekeur;* door hare partijwetten en programma's poogt zij hare vertegenwoordigers te blijven tyranniseeren. De vertegenwoordiger kan zich hieraan moeilijk onttrekken; de kiezer heeft hem in de hand. In *Italië* en *Rusland*, waar een ernstige crisis heerschte, heeft de kwaal van den tijd geleid tot *een reactie*, waardoor aan de persoonlijkheid een belangrijke overwaarde wordt toegekend. Willen wij voortgaan met de democratie, die den Noordelijken Westerlingen toch in het bloed ligt, dan zullen wij weer moeten komen tot de erkenning dat een gave persoonlijke meening dikwijls meer waarde heeft dan de haché van denkbeelden, die men een partijprogramma noemt. Bovendien zullen wij meer waardeering moeten toonen voor persoonlijkheid. Maar dit is onmogelijk, zoolang de democratische regeeringsvorm niet wordt veredeld door het aristocratische zelfrespect, dat de mensch in staat stelt een meerdere te erkennen en te volgen. Zoo is het niet gesteld, dat de democratie een ondeugd zou zijn, maar wel is zij bedorven sinds zij proletig is geworden in den ongunstigsten zin van het woord. Sinds men *het onderscheid* niet meer weet tusschen liefde voor de vrijheid en hatelijke afgunst tegen elke autoriteit.

Het Beleid.

De Loc. (19/9, blz. 19 „Het Beleid") constateert, dat ondanks de groote schuldvermeerdering *het Ned.-Indische crediet* zich, getuige de leeningskoersen, tot dusver goed heeft gehandhaafd; dat *de Indische gulden* tot de weinige muntsoorten behoort, welke op peil bleven; dat nog steeds *een zeer behoorlijk export-excedent* aanwezig is, terwijl ondanks werkloosheid, loonsdaling en verhoogde belastingen *de politieke toestand* zeker geen reden geeft tot bezorgdheid. Orde en rust; onversneden munt; ongehinderd betalingsverkeer; overschot van uitvoer boven invoer; gehandhaafd crediet en voedsel voor allen — dit zijn zaken, welke tallóóze landen en volken Indië kunnen benijden. *Naast de lichtkanten* ziet *De Loc.* ook *donkere schaduwzijden* aan den toestand. De landsinkomsten zullen in 1932 niet boven de *f* 300 millioen uitkomen; het bedrag zal waarschijnlijk tusschen de 260 en 280 millioen liggen. Het jaar 1932 zal weer een geweldig tekort opleveren. Een noodtoestand eischt ook noodmaatregelen. Alleen *groote* middelen, en *alle* groote middelen tezamen kunnen wezenlijk verbetering brengen; het instellen der geheele landshuishouding op het jarenlang ver overschatte en overschreden niveau der werkelijke draagkracht is geboden. In dit verband kan *De Loc.* zich niet vereenigen met het verloop van de Tabaksaccijns, de Onderwijsuitgaven, het salarisprobleem, de handelspolitiek en het aandeel van Nederland in de Indische defensiekosten.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (8 en 14/9 „Alg. Commercieel Overzicht", betr. gouden standaard, *B.*; 17/9 „Soer. Weekoverz.", betr. Effecten, *B.*), *De Loc.* (15/9, blz. 26 „Autonome Luxe"; de burgerij laat zich niet genoeg gelden!), het *Bat. Nwsbl.* (17/9, 2de „Volksraad en Regeering", *R.*; 20/9, 3de bl. „De Tabaksaccijns", *R.*), de *Java-Bode* (14/9 „De Conferentie met de Regenten"; 15/9 „Ontijdig", betr. Statistiek; 16/9 „Bedenkelijk"; 20/9 „Somber perspectief", betr. Troonrede), *De Sum. Post* (23/9 „Budget-Enquête"; 17/9, 2de bl. „Het budget-onderzoek") en de *Deli Crt.* (19/9, 2de bl. „Brieven van Java").

De inkrimping van het Leger.

Het „A. I. D." (*Deli Crt.* 13/9, 2de bl.) en het „Alg. Hbl." (*De Sum. Post*, 23/9) schrijven over „De Europeesche soldaat in Indië" en „De vlucht van het Leger". Ned.-Indië heeft een beroepsleger; militieplicht bestaat alleen voor Europeesche onderdanen. Men zal van de diensten der militie in voorkomende gevallen ook bij binnenlandsche onlusten gebruik moeten maken voor bewakingsdiensten e. d. *De beperking van het Leger*, wegens bezuiniging, kan alleen tot stand komen door de gelegenheid te openen, de *aangegane verbintenissen der beroepsmilitairen* te verbreken. Dit is ook inderdaad geschied, met het onverwachte resultaat, dat een niet voorzien hoog percentage van *Europeesche* en *Inlandsche* manschappen te kennen heeft gegeven van het engagement ontslagen te willen worden. Het legercommando heeft daarop verklaard dat niemand behoefde te vreezen, dat zijn pensioensaanspraken bij ontslag uit den dienst op een later tijdstip minder gunstig worden dan zij thans zijn. De oorzaken van deze vlucht liggen dieper. Het feit, dat de bezuiniging tot dusver in hoofdzaak is gevonden op de menschen en niet op het materiaal heeft geleid tot gevolgen, die niet zonder ongerustheid worden gadegeslagen. De uittocht van *Amboneezen* en *Menadoneezen*, menschen waarvoor het dienen in het Leger een beroep is geworden, een traditie, is niet minder groot dan onder de *Europeanen* en *Javanen.* Een der oorzaken is ongetwijfeld, dat er te weinig werk aan den winkel is. Het sluiten van huwelijken is sterk bevorderd en het concubinaat is uit de kazerne verdreven. Door vermindering van voedingsgelden e. d., afgezien van de salarisverlaging, wordt de toestand van velen buitengewoon moeilijk. Hun promotie is vrijwel tot een minimum beperkt. En bij dit alles komt dan nog *het feit, dat de soldaat nog altijd niet ten volle in de Indische samenleving is opgenomen*, hetgeen vooral door den meer ontwikkelden fuselier — en die zijn er tegenwoordig vele — als een denigratie wordt gevoeld, ook al is er tegenover vroeger veel ten goede veranderd. Vroeger stond op het verlengen der verbintenis een flinke premie; deze is zeer beknot en zal geheel vervallen. Allerlei toelagen, verbonden aan eereteekenen, zijn vervallen. Men behoeft niet te vreezen voor een toenemenden anti-militairen geest en ook niet te zoeken naar politieke propaganda als oorzaak voor de groote belangstelling voor het burgerbestaan.

Het is en blijft een moeilijk vraagstuk — meent het „A. I. D." —. Echter wij hebben den *Europeeschen* soldaat in Indië noodig. Laat dan ook geen poging worden nagelaten, om alles te doen, opdat onze Jan in de eerste plaats krachtig van geest en opgewekt van humeur kan zijn, al wordt zijn voornaamste gemis in deze Gewesten, het buiten de samenleving blijven, nimmer geheel vergoed.

Onderwerpen over het Leger, de Marine en de Politie treffen wij aan in *De Loc.* (8/9, blz. 3 en 16 „De Indische Cavalerie"; blz. 4 „Met de Indische Vloot naar buiten"), het *Bat. Nwsbl.* (20/9, 3de bl. „Inspecteur of opziener?"; 15/9 „De pensioenfondsen") en het *Soer. Hbl.* (5/9, 2de bl. „De Vlootoefening", *Aneta).*

Ambachtsonderwijs voor Europeanen.

Ned.-Indië is overdekt met een dicht net van scholen, welke de Inlandsche jeugd ontwikkeling bijbrengen en zoodoende de markt overstroomen met groote scharen half-intellectueele menschjes, die slechts voor een gering deel er in slagen zich een bestaan te verwerven. De overproductie op onderwijsgebied heeft ongekende afmetingen aangenomen en ook indien er geen sprake was van het heerschen van een crisis, zou de Indische samenleving niet bij machte zijn de door de scholen afgeleverde jongelui te absorbeeren. Tegenover het groote aantal Holl.-Inlandsche scholen en andere inrichtingen van soortgelijk onderwijs bestonden er in 1931 slechts 16 Ambachtsscholen voor Inlanders; *te Batavia was één Europeesche Ambachtsschool.* Van af 1 Juli 1932 worden de Ambachtsscholen voor Inlanders omgezet in ambachtsleergangen met 2-jarigen cursus, voor opleiding van eenvoudige ambachtslieden. Voor de toelating is noodig de kennis van een Inland-

sche school 2de klasse of de kennis van de op één na hoogste klasse van Westersch L. O. Volgens de *Deli Crt.* (19/9) kunnen Europeesche jongelui thans den *Ambachtsleergang te Medan* bezoeken. Deze leergang biedt als aansluiting op den 2-j. cursus in ijzerbewerking, de gelegenheid tot opleiding voor *electricien* en *chauffeur*. De *Deli Crt.* hoopt, dat men te Medan er toe zal kunnen komen *een Nederlandsche afdeeling voor Indo-Europeesche jongens* aan den bestaanden Ambachtsleergang toe te voegen. Voor hem, voor den Indischen jongen vooral, openen zich mogelijkheden, welke hij met graagte zal aangrijpen. Nu reeds nemen op de vijf *Demmo's*, welke door Medan rondtoeren, Indische jongens de plaats van Inheemschen in.

Onderwijszaken worden behandeld in *De Loc.* (15/9, blz. 3 „De afwezigen"; blz. 4 „De Wilde Scholen"; 19/9, blz. 4 „Bijzonder Onderwijs") en de *Java-Bode* (14/9 „Indonesisch studiefonds").

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Jeugdbladen en jeugdbeweging.

Verschillende jeugdbladen, uiteraard die in welker redactie leerlingen van de een of andere school zitten, verschijnen nog al ongeregeld. Vacanties, examens, beëindiging eener studie en niet in de laatste plaats een zwakke vereenigingskas zijn veelal de oorzaken daarvan. Van dergelijke omstandigheden is vooral de verschijning der bladen van de groote jeugdvereeniging „Indonesia Moeda" afhankelijk. Deze bladen bevatten artikeltjes met Indonesisch-nationalistische opwekkingen in den trant der artikelen in de nationalistische organen van de anderen.

In het afdeelingsorgaan *Garoeda-Semeroe* van Mei-Aug. wordt de tegenwoordige, in verband met de moeilijke tijden gevoerde onderwijspolitiek van de Regeering beschouwd als een politiek van afbraak. Het blad beveelt als eenig middel daartegen den landskinderen aan de eigen scholen op hooger peil te brengen en daarvoor fondsen op te richten. Bezoek aan eigen scholen alleen is niet voldoende. Verder wordt critiek uitgeoefend op den heerendienst, welke in dezen crisistijd dubbel zwaar zou drukken, vooral ook nu de prijzen van padi en andere gewassen zoo zijn gedaald.

De *Semangat-Pemoeda*, waarvan het Islamie College te Padang uitgeefster is, heeft een nationalistisch-Islamietische richting. Het blad is van meening dat Islam en nationalisme dezelfde vijanden hebben te bestrijden: kapitalisme en imperialisme. Daarom is samenwerking tusschen Islamietische en nationalistische beweging noodzakelijk, beide hebben hetzelfde „lief en leed". In het nr. van 15 Jan. wordt den jongeren Indonesiërs de raad gegeven zich eerst theorethische kennis over de politiek te verschaffen en eerst te „observeeren en te absorbeeren" en daarna pas aan actieve politiek te doen. T. a. v. de onderwijsbezuinigingen zegt het blad dat het beter is om instede van in moties e. d. daartegen te protesteeren, eigen scholen op te richten en de bestaande te reorganiseeren.

De hooger genoemde grootte jeugdbeweging Indonesia Moeda heeft op 13 Aug. op verschillende plaatsen gelijktijdig vergaderingen gehouden, welke slechts enkele dagen te voren werden aangekondigd.

Die te Semarang werd volgens de *Bahagia* door een 1000 personen bijgewoond. De heer Soetojo werd door de politie geïnterrumpeerd, sprekende over de onderwijsbezuiniging en de vergadering werd luidruchtig. Later werd ze door de politie uiteengejaagd toen een spreekster over de proletarische vrouwenbeweging na de Fransche revolutie sprak.

De vergadering te Bandoeng werd blijkens de *Sipatahoenan* van 15/16 Aug. bijgewoond door plm. 800 belangstellenden. De voorzitter legde het doel van de „moment-actie" uit en wees op de plicht van de jeugd om mee te werken aan de opheffing van het land. Een spreekster had het over de vrouwenbeweging en trok een parallel tusschen de beweging van de vrouwen in Indië en die in Europa en elders. De politie protesteerde, toen zij het woord „onderdrukking" gebruikte.

Een ander spreker had het over onderwijs en opvoeding, waarop de politie den voorzitter verzocht dezen tot matiging aan te manen. Vervolgens kwam onder luid applaus ir. Soekarno op het podium. Hij wees er op dat een jeugdbeweging tegenover allerlei moeilijkheden en belemmeringen staat en wekte de jeugd op voor de verwezenlijking van het ideaal te werken.

Op al deze vergaderingen werd het lied „Indonesia Raja" gezongen.

Vakbladen en vakbeweging.

Blijkens enkele berichten in de vakpers en de nieuwsbladen is er weer wat levendigheid in de vakbeweging te bespeuren. Uit de artikelen en verslagen van redevoeringen van leiders der politieke vereenigingen blijkt dat de actie ook weer op vorming van vakorganisaties wordt gericht. De nadruk welke door de linksche voormannen van de P. I., door de P. N. I. en door de P. B. I. wordt gelegd op de beteekenis van het volk en den dienst van het volk, waaraan men zich wijden zal, maakt dit begrijpelijk. Telkens wordt dan ook weer in de politieke bladen gewezen op de noodzakelijkheid van vakvereenigingen en niet het minst van landelijke federaties, vakbonden. Een plaatselijk conflict van typografen met een drukkerijchef in Bandoeng leidde tot het houden op 6 Aug. van een vergadering in de Balai Pertemoean Rajat Indonesia, het clubgebouw van de daar broederlijk samenkomende verschillende politieke en economische groepen. Volgens een verslag in de bladen, o.a. de *Bintang Timoer* van 11 Aug., werd er een motie „van het volk aan het volk" aangenomen. Dit is volgens de verslagen in de bladen de meer en meer gebruikelijke manier van protesteeren, waarbij men zich niet tot de overheid wendt, omdat dat toch niets geeft en men van geen samenwerking blijk geeft. In de hierbedoelde motie werd aangedrongen op aansluiting bij een vakvereeniging en de oprichting van één vakbond, om op te komen tegen schadelijk optreden van werkgevers. Vooral den werkloozen typografen wordt aangeraden zich bij de Sarekat Kaoem Typograaf Indonesia aan te sluiten en geen werk aan te nemen buiten dezen bond om. Wie dat doet, zal worden gesignaleerd.

Werd hier de wenschelijkheid van een vakbond geuit, de *Bahagia* vertelt van een groote openbare vergadering te Semarang door den Soerabajaschen vakbond, de Sarekat Sekerdja, gehouden en die door ± 3000 personen bezocht was. De commissie van het hoofdbestuur deelde mede dat in een jaar tijds vakvereenigingen van de vier hoofdplaatsen zich aansloten. De politie kwam herhaaldelijk tusschenbeide toen gesproken werd over den armoedigen toestand van arbeiders, over tegenstelling tusschen kapitalisten en werknemers, over lage loonen, mishandeling van arbeiders enz. Onder protest van het publiek werd de vergadering gesloten.

Diverse onderwerpen.

De *Sedio Tomo* van 27 Aug. bevat een verslag van de lezing van den heer Djojopranoto over het door hem uitgevonden nieuwe letterschrift, een vervorming van de Javaansche letterteekens, geschikt voor het schrijven van vreemde talen. De uitvinder zou een diepgaande studie hebben gemaakt der vreemde talen. Hij zou in het communistische tijdperk een groote rol hebben gespeeld en naar Digoel zijn opgezonden. In het verslag worden eenige voorbeelden van het nieuwe letterschrift geplaatst, waardoor het Javaansche schrift op één regel wordt gezet.

Met instemming wordt in de *Bintang Timoer* van 26 Aug. de Regeeringsverklaring, bij monde van den Dir. van B. B. in den Volksraad gedaan, overgenomen dat het der Regeering ernst is met het Inlandsche bestuur te steunen in zijn streven naar zelfstandigheid enz. Schrijver is er verheugd over, doch hoopt dat deze woorden buiten den Volksraad bewaarheid zullen worden, met dien verstande evenwel dat voor voldoend aantal behoorlijk opgeleide ambtenaren wordt gezorgd. Anders zou die zelfstandigheid van het Inl. B. B. een ramp voor het volk kunnen beteekenen.

De *Pewarta Deli* van 4 Aug. is tegen het streven van Dr. Soetomo naar de vorming van een Aziatisch front op politiek gebied. Het verschil in belangen is er een bezwaar tegen. Bovendien zal zulk een kunstmatige eenheid een schadelijken invloed uitoefenen op het opkomend vertrouwen van de landskinderen in eigen kracht en kunnen. Voldoende is een geestelijke band.

Indien ge denkt te kunnen wachten met een tijdelijk te grooten voorraad — totdat de binnenlandsche markt „terug komt" — doet ge beter heelemaal uit zaken te gaan. Er is een markt voor u in het buitenland, indien ge flink genoeg zijt haar te ontginnen. (De Zakenwereld.)

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 11 van 10 Sept.: Naderend einde (van het Landbouw-Syndicaat). — Licht in 't rubberwerk. (De rubberprijs trekt langzaam naar boven). — Het koffie-evolutieproces. I. — J. C. F. Biekart (die 7 Sept. voor goed uit Indië vertrok). — J. D. Brix (vierde 7 Sept. zijn zilveren jubileum als planter).

No. 12 van 17 Sept.: Op drijfzand... (de feiten leeren thans, hoe de proefstations inderdaad op drijfzand rusten, hoe ze thans in groot verzinkingsgevaar verkeeren en al lang verkeerd hebben, onder de bedriegelijke „veilige" overvleugeling van het syndicaat). — F. L. Bresser † (Met Bresser is een stuk geschiedenis van Java's Oosthoek heengegaan). — Grondrechten voor niet-inheemschen. (Op den 12den partijdag van de Christelijke Staatkundige Partij op 21—23 Sept. te Semarang zullen belangwekkende lezingen worden gehouden, o.a. door mr. A. van Zwieten de Blom. Een aantal stellingen worden ontwikkeld.

Het koffie-evolutieproces. II (productie en exporten en consumptie). — Werkwijze voor het opromen van latex. (Uitvinding van The Naugatuck Chemical Company te Naugatuck Conn.) — Het stopzetten van den tap op rubberondernemingen. (Op eind Juli is geheel N.-I. op 561 ondernemingen met 117.497 h.a.)

Avondpost, Onze Overzeesche Gewesten

14 October: Korting op pensioenen. (De moreele en juridische kant wordt beschouwd. Het pensioen is dus een onderdeel van de vroegere dienstverhouding en wordt ook alleen aan den pensioengerechtigde uitgekeerd; m.a.w. het pensioen is onvervreemdbaar.

Het aantasten van het eens toegekende pensioenbedrag is daarom moreel ontoelaatbaar. Gaat men daartoe dan ook over, dan geschiedt dat met de wetenschap, dat de gepensionneerde zich daartegen niet kan verzetten omdat hij geen enkel machtsmiddel bezit. De gevangene, de werklooze zelfs, kan „staken", de gepensionneerde kan slechts protesteeren.

In al de polemieken, over dit onderwerp gevoerd, hebben wij nog nooit een deugdelijk argument vernomen of gelezen, dat kan aantoonen de rechtmatigheid van een korting op reeds toegekende pensioenen.

Er zijn lichamen, die geen jaarlijksch bedrag als pensioen uitkeeren, maar die hun personeel een bedrag ineens uitbetalen bij het verlaten van den dienst (kapitaalsuitkeering). Men krijgt dan een kapitaal in handen, dat gedeeltelijk is bijeengebracht door bijdragen van henzelf, gedeeltelijk door stortingen van den werkgever.

Gesteld, dat het Gouvernement denzelfden weg had gevolgd in stede van jaarlijksche uitkeering te geven, zou het dan mogelijk zijn nu van de reeds uitgekeerde kapitalen 10 pct. terug te eischen? De vraag beantwoordt zichzelve.

Maar dan moet ook het recht worden ontkend, thans de bij de pensioenacte toegekende bedragen gedeeltelijk in te houden.

Hierbij zij opgemerkt, dat er geen seconde aan gedacht wordt, de Nederlandsche reeds toegekende pensioenen te korten, terwijl men wel de ambtenaarssalarissen wil aantasten.

Zou de rechtspositie van den Nederlandschen ambtenaar dan inderdaad zooveel hechter zijn dan die van den Indischen?)

Haagsche Dameskroniek

van 15 October: Brieven uit Curaçao. (Een huishoudelijk praatje waaraan een en ander op amusementsgebied voorafgaat).

Handelsberichten

van 13 October no. 1335: In het niet ambtelijk gedeelte De Nederlandsche Mercuur: De Indische begrooting en het „herstel", door L. J. M. Feber. (Wij betwijfelen niet, dat het herstel eenmaal zal intreden en dat de Indische begrootings- en ontwikkelingspolitiek zich alsdan dienovereenkomstig binnen ruimer grenzen zal kunnen bewegen. Hoe ruim die grenzen zullen zijn, weet op het oogenblik niemand; in ieder geval betwijfelen wij evenmin, dat de weg tot het herstel lang en moeizaam zal zijn. Samenvattend komen wij tot de conclusie, dat ten aanzien van de Indische begrootingspolitiek de grootst mogelijke voorzichtigheid geboden is en dat men bij de bepaling daarvan den schijn van herstel, die de laatste weken is gewekt, zal hebben te nemen voor wat hij voorshands is — voor schijn.)

Die Huisgenoot

van 30 Sept. no. 549: Zuidafrikaansch weekblad. 'n Vreeselike verbanningsoord, door Uys Krige. (Een Afrikaansche beschrijving van Fransch Guyana en het Bagne. Hier roept een Afrikaner — terecht — uit: Hoe 'n dergelike stelsel nog deur 'n moderne beskaafde volk geduld kan word is 'n raaisel!) — Die gifblaser van Bandjermasin, door John Freeman. (Het verhaal van den schrijver die op Borneo vertoefd heeft over een ontvluchting van een Chinees, die wegens ernstige misdaden van Java naar Bandjermasin gevoerd werd en die uit de gevangenis ontvlucht met behulp van een Arabier. Door narcotische gifstoffen, met behulp van een bamboepijp, in de slaapkamer van zijn slachtoffers te blazen trachtte hij zijn bewoners te bedwelmen).

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 18 van 16 Sept.: Moeilijkheden op tabakzaadbedden. De invloed van de bovenlaag van het zaadbed op de kieming van tabakszaad, door ir. J. van der Poel. Slot. — De toekomst van Deli, door J. de Waard. (Een pleidooi van den secretaris der Handelsvereeniging te Medan tegen overmaat van pessimisme). — Koffiecultuur in Ned.-Indië, door dr. C. J. J. van Hall. (Uit het Alg. Handelsblad van 28 Juli, waarin ook de Surinaamsche koffie — blauwe boon — en de liberiakoffie worden besproken).

De Indische Post

No. 37 van 10 Sept.: Verlaging der Electriciteitstarieven, door F. (Lager levenspeil noodzakelijk. Het dure licht. De hooge dividenden. Zijn de tarieven te hoog? Tot hoever moet de verlaging der tarieven gaan? Waarborg voor een behoorlijke rentabiliteit. Hoe kan verlaging der tarieven bereikt worden?)

No 38 van 17 Sept.: Een nader onderzoek noodzakelijk. (De zaak-Margadant. Een request aan den Landvoogd. Gerechtelijke dwaling mogelijk. Het zwakke veroordeelende vonnis. Er is gegronde twijfel gewekt. De Landvoogd zal den weg in het belang van recht en rechtvaardigheid weten te vinden).

De Indische Verlofgar

No. 11 van 14 October: Indisch ...ven in de Residentie, door Melis Stoke. VII. (Het einde van de tentoonstelling, die zonder plechtigheid of feestvertoon gesloten werd, tevens een woord van hulde aan den heer Wevers, die het initiatief nam). — Verruiming van rubberafzet. (In de Bergcultures leest men van nieuwe toepassingen van rubber die gezocht worden als:

1. Rubbervellen of rubbermatrassen ter vervanging van bultzakken (speciaal voor de Inlandsche markt, zoodat zij zeer goedkoop moeten zijn.)
2. Rubberzolen; een belangrijk deel der goedkoope rubberzolen, in Indië gebruikt, worden uit Singapore en Japan geïmporteerd, het moet echter mogelijk zijn deze langs directen weg uit latex te bereiden.
3. Rubber dakpannen en tegels. Voordeelen van dakpannen: lichtere dakconstructie en grootere houdbaarheid.
4. Rubber voor vaatwerk, b.v. door vermenging van latex met vezels, cellulose etc.
5. Rubber-vuurmakers, deze moeten gemakkelijk aansteken en geheel verbranden.
6. Rubberwegen. De huidige procédé's acht men nog te duur.

Antwoorden worden ingewacht vóór 31 December 1932).

Java Gazette

No. 3 van September: Het fraai verluchte nummer bevat o.a. een artikel: The Rubber Industry, door H. Eric Miller — The Legend of the Bromo, door Line van Suchtelen Leembruggen.

Landbouw en Veeteelt

No. 5 van 15 Sept.: De Passar Gambir Pluimvee Tentoonstelling der Bataviasche Pluimvee vereeniging op 26, 27 en 28 Augustus, door Th. H. Buys, met talrijke afbeeldingen met het Keuringsverslag dezer 10de tentoonstelling. — Gegevens inzake de eierproductie van witte Leghorns te Buitenzorg, door ir. W. F. Gerhardt. (Mededeeling van het Gouvernements Proefstation voor Pluimveeteelt te Buitenzorg. No. 1.)

The Lloyd Mail

No. 6, October: In dit keurig verlucht nummer lezen wij o.a. The Pamanoekan and Tjiasem Estates, door A. Hörchner. (Een historisch overzicht. Gesticht door Peter William Hofland in 1802 in Britsch-Indië geboren). — Malakka, door prof. L. van Vuuren. (Eerst toen de Nederlanders in 1641 Malakka, na een beleg van ruim vijf maanden hadden veroverd, konden zij den handel op het verre oosten werkelijk beheerschen. Deze verovering beteekent tevens den ondergang voor Malakka, want de Nederlanders waren nu eenmaal te Batavia gevestigd. Te veel hebben zij op hun macht vertrouwd en daarom de gelegenheid laten voorbijgaan aan dezen belangrijken toegangsweg, waar Coen zoo gaarne het „rendez-vouz" gevestigd had, een sterk emporium te stichten. Dat heeft Thomas Stamford Raffels voor hen gedaan in 1819, toen hij op de plaats van het oude Toemasik de nieuwe Leeuwenstad Singapore stichtte, waarlangs nu ongeveer 80 pct. van den uit- en invoer van N.-I. gaat, tevens vlootbasis van het Britsche Rijk in het verre oosten. En Malakka....? is weer een visschersdorp evenals in 1300 A.D.) — The Indian Ocean, door Etty Leal.

Nederlandsch Indië

Afl. 1 van 1 Sept.: Onze Nederlandsche „Empire Builder", door T. (Lt.-Gen. J. B. van Heutsz). — Economische overgangsproblemen in N.-I. in verband met de wereldcrisis, door T. C. Proper. III. — De Electriciteitstarieven in Ned.-Indië. (Motie van mr. R. Fruin in den Volksraad).

Onze Stem

No. 37 van 9 Sept.: Het verwerpen van de Onderwijsbegrooting. Het standpunt van het I.E.V. — De Taxatie van Juweelen bij den Pandhuisdienst. — Opleidingscursus voor Europeesche Opnemers. (Door toedoen van de heeren Den Hoog, De Keyzer en Heymering te Bandoeng gesticht).

No. 38 van 16 Sept.: Vakopleiding, door F. L. H. D. VI. — De Indo en zijn Toekomst, door E. G. Houtam.

De Rijkseenheid

No. 3 van 19 October: Verschil van inzicht. (Naar aanleiding van het artikel in de N. Rott. Courant van 16 Sept op het aan den Gouverneur van Suriname in 's lands belang verleende verlof naar Nederland. De Redactie deelt de bezwaren van de N. R. Ct. niet en acht een meer constant contact tusschen Suriname en Den Haag van het hoogste gewicht, vooral, nu de uitzending van een kleine commissie waarvan het rapport-Welter gewaagt, niet doorgaat).

De Stuw

No. 18 van 16 Sept.: Het eenig-toelaatbaar experiment, door H. Kraemer. (Bali en de Zending). — Aanteekeningen over Indianisatie. II. (De conclusie is, dat het vraagstuk van indianisatie in een land als Ned.-Indië niet uitsluitend gezien mag worden als een min of meer automatische vervanging van moederlandschen door inheemschen in de meer leidende functies van staat en maatschappij, of — wil men — een vervanging van geïmporteerde krachten door die, uit het land zelf voortgekomen, de gevolgtrekking is niet te vermijden, dat met de voortschrijdende indianisatie een toenemende aanpassing van het bestel van staat en maatschappij aan den eigen aard van de ontwikkelde inheemschen gepaard behoort te gaan).

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Koloniaal Missie Tijdschrift, 15 October. Afl. X.: Mgr. A. Claessens 1818—1895, door S. Kalff (die 20 jaren Apostolisch Vicaris van Batavia was). — Zijn de Dajaks dom?, door P. Eugenius. (De vraag moet in meer dan een opzicht ontkennend worden beantwoord, zij geven blijken van gezond verstand en toonen zich bekwaam tot allerlei arbeid). — Het honderdjarig bestaan v.d. Congregatie der Zusters Penitenten Recollectinen der Onbevlekte Ontvangenis te Roosendaal. (Een overzicht wordt gegeven van wat zij in Oost- en West-Indië hebben tot stand gebracht).

Wolanda—Hindia. October: Onder de Kolonialen, door L. Bodaan. (Onze Nederlandsche Zending is er het bewijs van, dat ook voor de onze Vaderlandsche Kerk in de Oost nog een groot werk te doen valt, ook t.b.v. „onze Kolonialen).

Het Zendingsblad van de Gereformeerde kerken in Nederland. October: Ds. C. de Bruyn Gzn. 10 Juni 1858—20 Sept. 1932. (Oud-Zendeling van Kanbaniroe op Soenda). — De nood der Zending in de Bataklanden. — Een brief van ds. Allart, door W. B. (Over de ingebruikneming van het kerkgebouw Tandjong—Tirta (Djocja) op 30 April). — De opleidingsschool op Soemba. — Een groep werkende patiënten uit het ziekenhuis te Solo. (Met afbeelding). — De Gereformeerde kerk van Pematang Siantar en de Rijnsche Zending, door W. de Jong—Punt en E. de Jong. (Met afbeelding.)

BOEKENSCHOUW.

Gids in het Volkenkundig Museum. XI. De Inlandsche Scheepvaart. Uitg. Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut, door Chr. Nooteboom. f 0.60.

Tertiary Nummulitidae from Java, door H. W. Doornink (proefschrift bij de bevordering tot doctor in de wis- en natuurkunde te Amsterdam).

Suriname

Aneta-Holland meldt:

De minister van koloniën maakt bekend, dat blijkens telegrafisch bericht de gouverneur van Suriname, de heer dr. A. A. L. Rutgers, den 13en dezer evengenoemd gewest met verlof naar Europa heeft verlaten en dat zijn tijdelijke vervanger, de onder-voorzitter van den raad van bestuur, mr. dr. F. L. J. van Haaren, daarop het bestuur over Suriname heeft aanvaard.

***

De Gouverneur verzond 20 September het volgend schrijven aan den Voorzitter der Koloniale Staten:

Naar aanleiding van het in de vergadering van 15 Augustus j.l. aangenomen, mij bij schrijven van Uw College van 16 daaraanvolgende no. 14 toegezonden voorstel om inlichtingen aan het Bestuur te verzoeken betreffende de loonsverlaging van immigranten, heb ik de eer het volgende te Uwer kennis te brengen.

In de tweede helft van 1931 bereikte het Bestuur een verzoek van werkgeverszijde, medewerking te willen verleenen krachtens art. 48 van het immigratiebesluit (G. B. 1872 no. 8), tot een loonsverlaging bij de onder contract verbonden immigranten, zoowel in verband met de daling van de prijzen der levensmiddelen als met het oog op financieele moeilijkheden der suiker- en koffieplantages. Zooals bekend is, werd door Gouverneur Staal in 1920 doorgezet, dat het minimumloon van contractanten bij werken op dagloon verhoogd werd van 60 op 80 cents, voor mannen en van 40 op 60 voor vrouwen, met instemming der betrokken werkgevers. Sedert dien is dit minimumloon gehandhaafd zoodat begin 1932 nog het loonpeil van 1920 gold.

Dit loonpeil acht de gouverneur oeconomisch onverdedigbaar. Eenerzijds zou het bij onveranderde handhaving tot sluiting van een aantal ondernemingen moeten leiden, anderzijds is de stijging der prijzen, welke in 1920 tot verhooging van het minimumloon leidde, door de daling der laatste jaren volkomen ongedaan gemaakt, zoodat de reden voor die verhooging vervallen is....

Op grond van deze overwegingen werd door het Bestuur overleg gepleegd met de Agenten van de Nederlandsche Handelsmaatschappij — onder wier beheer de helft der contractanten werkzaam is — en met het Bestuur der Surinaamsche Landbouwvereeniging over het bovengenoemde verzoek om medewerking tot loonsverlaging.

Uitvloeisel van dit overleg is, dat met onderling goedvinden van huurder en immigrant o.m. de in de loopende werkovereenkomsten opgenomen loonsbedragen bij werken op tijd kunnen worden verlaagd voor mannen van 80 op 60 cent en voor vrouwen van 60 op 40 cent, mits met gelijktijdige vermindering van den maximum-rijstprijs in die werkovereenkomsten bedoeld van 12 op 9 cents.

Naast den genoemden algemeenen maatregel, welke tot loonsverlaging leidt, zijn nog verschillende andere maatregelen genomen in het belang van de plantages en de daar werkende immigranten. In een aantal gevallen werd goedkeuring door den Gouverneur verleend tot het met onderling goedvinden verbreken der werkovereenkomst van immigranten, die de plantage door sluiting of door inkrimping van het bedrijf niet meer aan het werk kon houden. Daarnaast werd in een aantal gevallen toegestaan, dat immigranten op een andere plantage te werk gesteld werden dan waarvoor zij gehuurd waren. Tenslotte werd goedgevonden dat plantages, die geen geld en geen werk hadden, om de immigranten zes dagen per week te laten werken, aan dezen grond afstonden om daarop 3 dagen per week voor eigen rekening te werken, en hun de andere 3 dagen werk gaven voor de plantage. Daardoor verkre-

gen deze immigranten de gelegenheid om voor zichzelven de noodige voedingsmiddelen te verbouwen, waardoor zij tevens niet uitsluitend loonarbeiders bleven, maar opgeleid werden tot zelfstandige kolonisten.

Het resultaat van dezen maatregel is, dat de immigranten, die vroeger geheel aangewezen waren op de plantagewinkels, nu zelf over een behoorlijke hoeveelheid voedingsmiddelen kunnen beschikken, waarvan hetgeen niet voor eigen gebruik noodig is, te gelde gemaakt kan worden.

Het is gebleken dat de op deze wijze door de contractanten verkregen voordeelen ruimschoots opwegen tegen hetgeen zij gedurende dezelfde 3 dagen in de week op de plantage in geld zouden kunnen verdienen, terwijl zij tevens meer een klein-landbouwersbestaan hebben, hetgeen geheel in de lijn ligt van de met de immigratie bedoelde kolonisatie.

Een deel der in 1930 en 1931 aangevoerde vrije immigranten zijn op overeenkomstige voorwaarden op plantages geplaatst, zoodat hiermede tevens een oplossing verkregen is voor de werkvolkvoorziening bij het wegvallen der poenale sanctie.

Het ligt daarom (voorloopig nog daargelaten hoelang het systeem der poenale sanctie nog zal voortbestaan) in de bedoeling, dezen maatregel ook verder te handhaven voor de immigranten die nog onder poenale sanctie op de plantages werken.

Dank zij de genoemde maatregelen is het gelukt het aantal gevallen van ontbinding der werkovereenkomsten wegens sluiting der plantage te beperken tot slechts 10 gevallen in de jaren 1930 tot 1932.

***

De Vereeniging van Gouvernements Bureau-ambtenaren, in vergadering bijeen op Donderdag 22 September 1932.

Met aandacht kennis genomen hebbende van de voorgenomen plannen tot verdere bezuinigingen op de landsuitgaven, welke een gevolg zijn van den door de Nederlandsche regeering gestelden eisch tot nadere beperking van de uit 's Rijks schatkist aan Suriname toe te kennen subsidie,

Overwegende, dat tengevolge van de in de laatste jaren door het Bestuur toegepaste wijze van bezuinigingen de landsdienaren in niet geringe mate in hunne bestaansvoorwaarden zijn en worden benadeeld;

dat het te voorzien is dat ook thans wederom aan die bestaansvoorwaarden zal worden getornd;

wijst er nadrukkelijk op, dat de huidige bestaansvoorwaarden van het ambtenarencorps niet de oorzaak zijn van de financieele moeilijkheden van dit gebiedsdeel.

Is daarom van meening, dat hoe noodzakelijk bezuiniging ook moge zijn, deze niet mag plaats hebben door verdere verslechtering van de bestaansvoorwaarden der ambtenaren, welke in vergelijking met die der ambtenaren in andere gebiedsdeelen van Nederland verre van schitterend zijn te noemen.

Verklaart zich tot medewerking aan gemotiveerde bezuinigingen bereid, doch zag gaarne dat hierbij overleg met haar worde gepleegd; spreekt daarom haar leedwezen uit over het feit, dat eene commissie van advies inzake vermindering van de salarissen der landsdienaren is ingesteld, waarin de vereeniging van bureau-ambtenaren niet is vertegenwoordigd.

Bsluit deze motie ter kennis te brengen van Z. E. den gouverneur van Suriname, de Koloniale Staten, den Minister van Koloniën, de Staten Generaal en de Pers in Suriname,

En gaat over tot de orde van den dag.

***

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend tot vaststelling van het slot der rekening van Suriname over 1929, welke in uitgaven heeft bedragen f 7.808.967 en in ontvangsten f 4.443.940, zoodat het nadeelig slot f 3.365.027 is. Dit wordt voor f 3.059.176 gedekt door een bijdrage uit 's rijks schatkist, terwijl volgens het wetsontwerp in de dekking van het overblijvend bedrag ad f 305.851 nader door leening zal worden voorzien.

———

Curaçao

De salarissen der R. K. onderwijzers.

Het vraagstuk, dat de heer Menkman voor veertien dagen in een hoofdartikel besprak, de overheidssteun aan onderwijskrachten bij het R.K. bijzonder onderwijs, is door hem terecht een netelige zaak genoemd. De wijze, waarop hij dit vraagstuk tot onderwerp van gedachtenwisseling maakt, is o.i. zoodanig, dat een zakelijke bespreking zonder eenige persoonlijke gevoeligheid kan worden verwacht.

Een onzer lezers acht het van belang, om, vóór Curaçao zijn stem doet hooren, in ons blad te doen blijken van niet-onverdeelde instemming met, of liever van afkeuring van des heeren Menkmans beschouwingen. Hij roept onze hulp in om zijn afwijkende meening weer te geven.

In dezen geest schrijft hij: Dat de fraters in Curaçao, geacht om hun levenswandel en de gespannen aandacht, die zij geven aan hun nobile officium, niet gerechtigd zouden zijn tot de vrij gekozen en onbelemmerde bestemming van de penningen, hun uitbetaald voor een volwaardigen arbeid, terwijl dit recht van zelfbestemming aan leeken, ook indien zij ongehuwd zijn, blijvend zou dienen te worden toegekend, is een stelling, die een poover figuur maakt tegenover de werkelijkheid, die aantoont, dat een onderwijsorde de gelden, haar toegekend krachtens vrijwillige bijdrage, aan het onderwijs laat ten goede komen. Wil men den gang der onderwijzerssalarissen nagaan, en wil men eischen, dat de hier bijdragende, daar volledig betalende, staat de uiteindelijke bestemming van die salarissen zal volgen, dan zullen ook de leekenapostelen van het onderwijs dienen te worden verplicht, ervan verklaring te doen op welke wijze zij met de ontvangen salarissen omspringen. Wellicht zou een dergelijk algemeen toezicht de slotsom wettigen, dat onderwijsorden, haar roeping getrouw, een vrij wat grooter percentage

van haar inkomsten aan haar (onderwijs)-stichtingen laten toevloeien, dan de leekenonderwijzers plegen te doen. Waarmede echter aan de leekenonderwijzers, in menig opzicht minder bevoorrecht, veelal ook aangewezen op afleiding, die met (actieve en passieve) paedagogie niets te maken heeft, een goede keuken en een voortreffelijke kleermaker niet worden misgund.

Tot zoover onze lezer, lid van Oost en West.

Niet alleen netelig is de kwestie, zij is ook al niet nieuw meer. De heer Lingbeek heeft er destijds in de Tweede Kamer over gesproken, en in zijn vlugschrift „Heb je wel gehoord?" voor de bespreking een aanloop genomen in Curaçao. Wij meenen, dat ook de commissie-Welter met de grootst mogelijke meerderheid onderscheid wil maken tusschen in kloosterverband levende onderwijskrachten en andere. Maar o.i. is er alle reden voor, deze zaak niet incidenteel voor Curaçao te beslissen, doch principieel voor den geheelen staat.

De begrooting.

Een persbericht heeft gemeld, dat de Koningin de Curaçaosche begrooting, zooals deze door den Kolonialen raad is aangenomen, niet heeft goedgekeurd. De begrooting voor 1933 zal dus weer eens aan het oordeel van de Staten-Generaal in vollen omvang moeten worden onderworpen. Welke de bezwaren der Koningin zijn, wordt niet meegedeeld. Niet onwaarschijnlijk is het, dat de Kroon nog verder doorgevoerde bezuinigingen wil. Het zal nog wel even duren, voor wij het weten.

De Gereformeerden.

In „De Heraut" komt een oproeping voor van den kerkeraad van 's Gravenhage West der gereformeerde kerken, gericht tot, liefst jongere, predikanten, die genegenheid gevoelen om zich te geven aan de geestelijke bearbeiding van de gereformeerden op Curaçao, en met uitnoodiging van dezen, om zich met dezen kerkeraad in verbinding te stellen ter kennismaking.

Bestuursgemachtigde.

Een gemachtigde mag verondersteld worden door zijn lastgever gemachtigd te zijn. Wat zich in de zitting van den Kolonialen raad van 19 September l.l. voordeed, schijnt te toonen, dat deze regel voor bestuursgemachtigden niet opgaat. Aan de orde was het ontwerp tot tegengaan der rookverspreiding. Als deskundige voor het vaststellen van overtredingen was door het bestuur ook voorgesteld de havenmeester. Mr. Eskes stelde voor, om de havenmeester uit de deskundigen-lijst te schrappen. Als dit amendement aangenomen wordt, trekt het bestuur het heele ontwerp in, aldus de bestuursgemachtigde. Minstens één lid ging op grond van die besliste verklaring overstag. Toch werd het amendement aangenomen met 6 tegen 5 stemmen. De zitting werd geschorst, en bij heropening deelde dezelfde bestuursgemachtigde mee, dat het ontwerp niet werd ingetrokken en het bestuur zich bij het amendement neerlegde.

Weer een standbeeld.

Curaçao, langen tijd zoo arm aan andere dan graf-monumenten, haalt sedert eenigen tijd zijn schade in. Maduro, Niewindt, Bolivar en Brion hebben sedert eenige jaren hun gedenkteekenen, en nu deelt de „Amigoe" mee, dat De Ruyter er een zal krijgen op St. Eustatius, waar deze vlootvoogd van 11 tot 18 Juni 1665 met zijn vloot verbleef. Het is wel heel stil voorbereid, want, voor zoover wij weten, is dit bericht het eerste daaromtrent, en in November wordt reeds de onthulling tegemoet gezien.

Papiamento.

Het was te verwachten, dat ook de debateerclub „Jong Curaçao" zich met dit onderwerp van den dag zou bezig houden. Op een vergadering der club heeft de heer L. Delvalle over het Papiamentsch volkstaal gesproken. Hij hield een pleidooi voor een verder gaande ontwikkeling van de Curaçaosche jongelingschap. Hij verzette zich tegen het denkbeeld, dat hij zegde wel eens van vreemdelingen gehoord te hebben, om met geweld het Papiamentsch te doen verdwijnen.

Bij het debat stelde de heer Rojer Hueck de vraag, welke taal het Papiamentsch zou moeten vervangen, wanneer het volk geneigd zou zijn, die taal te laten uitsterven. Zelf stelde hij voor het Engelsch, niet het Nederlandsch dat „als taal in de wereld evenveel invloed en belangrijkheid als het Papiamentsch" heeft.

Uit den Verren Vreemde

Portugeesch Timor.

Een bericht van de *Daily Herald*, volgens hetwelk Portugal in onderhandelingen zou zijn met de Vereenigde Staten van N.-Amerika, over den verkoop van het Portugeesche gedeelte van Timor, heeft nog al pennen in beweging gebracht.

La Dépêche Coloniale laat de *D. H.* over Japan, de kooplustige spreken en knoopt hieraan dan beschouwingen vast over de Japansche uitbreidingslust. (Nr. van 10-11 October).

Ernstiger behandelt de *N.R.Ct.* het gerucht in een goede uiteenzetting (11 October). Wij ontleenen er een en ander aan.

„Zoo er grond van waarheid in lag, zouden wij er zeer waarschijnlijk hier te lande wel eerder iets van hebben vernomen. Want bij art. 13 van het op 1 October 1904 te 's-Gravenhage tusschen Nederland en Portugal gesloten verdrag tot regeling der grenzen van het wederzijdsch gebied op het eiland Timor, (Stbl. 1908 no. 414), kennen de Hooge Contracteerende Partijen elkander in geval van gedeeltelijken of geheelen afstand van haar grondgebied of van hare souvereiniteitsrechten in den archipel van Timor en Solor, wederkeerig het recht van voorkeur toe op voorwaarden die gelijk of gelijkwaardig zijn aan de voorwaarden, die mochten zijn aangeboden.

Indien er ernstig sprake ware van een verkoop aan de Ver. Staten zou Nederland dus in elk geval daarin te voren moeten worden gekend, en zoo de voorwaarden van den verkoop aan Amerika bepalingen mochten bevatten, die om welke reden ook gevaarlijk voor ons moesten worden geacht, zou Nederland van zijn recht van voorkeur gebruik kunnen maken.

Wij mogen wel wijzen op een gevaar, dat aan een verkoop aan welke vreemde mogendheid ook verbonden zou kunnen zijn, doch waartegen wij, zoolang Portugeesch Timor Portugeesch bezit blijft, door de uitwisseling van nota's van 8 October en 27 December 1897 betreffende de grensregeling op Timor zijn gedekt. In 8° van die nota's (te vinden in Stbl. 1898 no. 52) is nl. uitdrukkelijk overeengekomen: „aan geen derde mogendheid zal het recht toegekend worden, om kolen- of marinestations in den archipel van Timor op te richten". Bij verkoop aan Amerika zou deze veiligheid voor de geheele internationale positie van N.-I. komen te vervallen. Hieruit spruit voort, dat wij principieel — hoe wij ook overigens over een verkoop aan Amerika mogen denken — nimmer ons recht van voorkeur ongebruikt zouden mogen laten, zoo niet gelijke veiligheid, d. w. dus zeggen gelijk verbod tot oprichting van kolen- of marinestations, in de Portugeesch—Amerikaansche overeenkomst zou zijn opgenomen, en wij voor de handhaving van het verbod genoegzaam zekerheid hadden bekomen."

Sedert is uit Lissabon de verzekering gekomen, dat Portugal niet denkt over een verkoop van zijn Timorsch gebied. Officieele ontkenningen moeten in 't algemeen met eenig voorbehoud aanvaard worden. En waar de verwarring Amerika—Japan in 't spel is, dient dubbel aandachtig opgelet te worden. Onze regeering zal dus zeker wijs doen door zich ten deze zekerheid te verschaffen. Zelfs als wij ditmaal ten volle gerust worden gesteld, heeft het commentaar van de *N.R.Ct.* toch zijn interessante zijde.

In den laatsten tijd trekt Portugeesch Timor meer de aandacht dan ooit voorheen 't geval is geweest. 't Is ballingsoord van vele politiek-veroordeelden en de bewaking dezer bannelingen schijnt niet al te streng te zijn. Wij hebben hierover te dezer plaatse meermalen geschreven, als vluchtelingen Koepang, de hoofdplaats van het Nederlandsch gebied hadden weten te bereiken, van daar naar Java waren overgebracht, van waar zij dan, voldoende voorzien van eigen middelen om de reis te betalen, naar de zelf gekozen bestemming vertrokken. Maar nu heeft zich voor gedaan, wat op den duur niet te vermijden was, een zestal ontsnapten is op Java aangekomen, zonder middelen om verder te reizen en om in eigen onderhoud te voorzien.

In de *Indische Ct.* werd gecritiseerd dat deze zending onvrijwillig in het immigrantenverblijf te Tandjong Priok werd aangehouden, terwijl de beide vorige ploegen onghinderd mochten vertrekken. Het *Bat. Nbl.* (mail-editie 22 Sept.) stelde hier een beschouwing tegenover, die weer doet uitkomen dat men elke zaak van twee kanten moet bezien en dat het vinden van een allen bevredigende oplossing voor alle gevallen geenszins zoo eenvoudig is als men bij een oppervlakkig beoordeelen van het geval zou denken. Het *Bat Nbl.* schrijft:

„De medewerker van de *Ind. Crt.* heeft zich blijkbaar geen juist beeld gevormd van de voetangels en klemmen, die deze politieke vluchtelingen den autoriteiten hier te lande onbewust gelegd hebben. De bannelingen hebben niet voldoende geld om hun geboorteland te bereiken, zelfs niet eens voor de reis naar Singapore of Sjanghai voor hen allen. Op grond hiervan weigeren alle consuls eenparig den vluchtelingen een pas-visum uit te reiken.

Wanneer men de heeren nu toch liet vertrekken, zou het gevolg daarvan zijn, dat zij noch te Singapore, noch te Sjanghai mochten debarkeeren. Wat zou men dan aan boord met hun moeten aanvangen? Het slot van het liedje zou zijn ,dat zij weer naar Priok moesten terugkeeren en hun laatste geld aan een vergeefsche reis besteed hadden.

De regeering zal thans hebben te beslissen, wat er met deze Portugeezen zal moeten gebeuren.

Het asylrecht, waarop de schrijver in de *Ind. Crt.* zich beroept vindt men in de tractaten betreffende de uitlevering van misdadigers, waarin is neergelegd dat politieke misdadigers niet uitgeleverd worden. Het is echter zeer de vraag, of men het terugzenden der bannelingen naar Portugeesch Timor op grond van het feit, dat zij zonder voldoende middelen van bestaan hier te lande vertoefden, als „uitlevering" zou mogen beschouwen.

Men kan N.-I. toch niet voor de consequentie plaatsen, alle bannelingen, die verder nog uit Timor Dilly zullen weten te ontsnappen — het gaat daar nogal gemakkelijk, naar men weet! — en niet over middelen van bestaan beschikken, huisvesting te verleenen?

Juridisch zou men den maatregel, om de bannelingen terug te zenden, dan ook niet mogen zien als uitlevering van politieke misdadigers, doch als het terugzenden van ongewenschte immigranten naar het land van herkomst."

Feest der Duitsche koloniale vereeniging.

De Duitsche koloniale vereeniging heeft 14 Oct. haar vijftigjarig bestaan herdacht met een plechtige zitting in het Rijksdaggebouw te Berlijn, waaraan tal van autoriteiten deelnamen.

De openingsrede werd gehouden door oud-gouverneur dr. Schnee, die herinnerde aan het vroegere koloniale rijk van Duitschland. Door het verdrag van Versailles heeft het land al zijn koloniën verloren. Duitschland houdt echter vast aan zijn aanspraken op teruggave der koloniën die het, volgens spreker, ten onrechte zijn ontnomen. Koloniën noemde dr. Schnee een levensnoodzaak voor Duitschland.

Er waren telegrammen ontvangen van Rijks-president Von Hindenburg, die de vereeniging succes wenschte met haar onbaatzuchtigen arbeid, en van Rijkskanselier Von Papen ,die o.a. verklaarde: „De Rijksregeering volgt met groote belangstelling het streven der koloniale vereeniging, welke onder de huidige moeilijke omstandigheden de koloniale gedachte in Duitschland levend houdt en poogt den weg te banen voor eigen kolonialen arbeid van het Duitsche volk".

Ook de Rijksministers van Buitenlandsche Zaken en Rijksweer, zoomede Rijksbankpresident Luther hadden van hun belangstelling doen blijken.

De bladen spraken van duizenden leden van vele koloniale vereenigingen, die Zondag d.a.v. Unter den Linden defileerden, voorafgegaan door haar vaandels. Illustraties hebben de gebeurtenis in beeld voor geheel Duitschland, en daar buiten, doen spreken.

Dr. Schnee was de laatste gouverneur van Duitsch Oost-Afrika, dat zich zoo kranig heeft weten te houden, hij heeft deel uitgemaakt van de zoo vas in

Nagekomen Berichten.

Europa terug gekeerde Volkenbondscommissie, die onder presidium van Sir Lytton, naar China en Mantschoerije is geweest, om over het Japan—China conflict rapport en advies uit te brengen.

De Berlijnsche betooging heeft aanleiding gegeven tot uitvoerige beschouwingen. In Frankrijk vooral. Daar zegt men: gij ziet waar het heen gaat. Duitschland vraagt gelijke bewapening, wordt deze eisch ingewilligd, dan volgt stellig die van teruggeven der koloniën.

Ingezonden

Fruit en groenten van Producent naar Consument.

Voor de volksgezondheid is van belang, dat fruit en groenten worden gegeten en dat deze goedkoop en van goede hoedanigheid zijn. Wat de verkoopers afleveren voldoet niet altijd aan deze eischen. Zij moeten voorraad hebben om aan de diverse aanvragen te kunnen voldoen. Wat niet dadelijk verkocht wordt blijft dagen, soms weken liggen en gaat in kwaliteit achteruit. Om bederf te voorkomen wordt daarom veelal te vroeg geplukt. Het fruit mist dan den aangenamen smaak van volgroeid ooft. Ondanks deze maatregelen ligt zelfs in de grootste winkels veel te verrotten, wat groote schade brengt. De dagelijksche bestellingen en het dagelijks aan huis bezorgen van kleine hoeveelheden veroorzaken extra onkosten. Een en ander heeft tot gevolg, dat voor consumenten alles duur wordt.

Het is bekend, dat in normale tijden de 1e soort groenten naar het buitenland gaan en dat de 2e of zelfs 3e soort in onze groote steden worden genuttigd. Nu is het toch wel eigenaardig, dat te Berlijn op de markt voor de 1e soort groenten uit het Westland een geringere prijs wordt betaald dan voor de minder goede artikelen, die in Den Haag worden verkocht.

Zelfs voor de groenten, waarvan de onkosten, verbonden aan het veilen enz., in den groothandel niet kunnen worden goed gemaakt en die daarom door den kweeker naar de mestvaalt worden gebracht of aan het vee gevoerd, wordt hier door de huismoeders nog een goeden prijs betaald. Aan deze wantoestanden dient een einde te komen, en dit kan, als de consumenten willen medewerken.

In groote steden moet, bij doelmatige organisatie, eene regeling zijn te treffen, waarbij de onkosten van de verdeeling tot een minimum worden gereduceerd. Dat deze thans zeer groot zijn kan den geachten lezer blijken indien hij de noteeringen van onze groentenveilingen wil vergelijken met de in den detailhandel betaalde prijzen, die niet zelden eenige honderden procenten hooger zijn. Alles wat aan de verbruikers goedkooper worden afgeleverd en terwijl het nog in uitstekenden staat verkeert. Ondergeteekende stelt zich voor dit op de volgende wijze te kunnen bereiken.

De bestellingen moeten eenige dagen tevoren worden gedaan. Dit is noodig om niet meer in te koopen of te laten plukken dan dadelijk benoodigd is, zoodat rijp geplukt kan worden en bederf wordt voorkomen.

Het bestelde wordt:

a. tweemaal per week versch aan huis bezorgd. De eene keer voor de behoefte van 3 dagen en de andere keer voor 4 dagen.

De consumenten dienen het geleverde dan hoogstens gedurende 2 of 3 dagen zelf op te bergen. Alles kan dan, bij doelmatige bewaring ook den laatsten dag nog versch zijn.

b elken dag versch aan huis bezorgd. Den consumenten, die van deze wijze gebruik maken zal een hoogeren prijs berekend moeten worden dan aan die sub a.

Misschien willen enkelen de oude wijze blijven volgen en niet vooruit bestellen doch,

c van de auto koopen terwijl die elken dag voor de deur dient te komen. Deze wijze van verdeeling is zeer oneconomisch daar ze veel tijd vereischt en administratieven omslag noodzakelijk maakt. Ze wordt daardoor duur en consumenten zullen een veel hoogeren prijs moeten betalen dan voor sub. a. Toch zullen bij voldoende deelname, deze prijzen blijven, beneden die van de huidige wijze van voorziening.

Ondergeteekende verzoekt degenen, die instemmen met het bovenvermelde, hiervan mededeeling te willen doen aan postbus 354 Den Haag. Hierbij dient naam en adres te worden vermeld en te worden medegedeeld of men:

a. tweemaal per week, dan wel
b elken dag, het gevraagde wil ontvangen.
c. elken dag een auto voor de deur wenscht om daarvan te koopen.

Door deze mededeeling verplicht men zich tot niets.

Bij voldoende deelname kunnen dan de noodige stappen worden gedaan om tot eene organisatie te komen waarvan verwacht mag worden, dat ze aan het doel zal beantwoorden. Later zal dan het noodige worden medegedeeld om de uitvoering glad te doen verloopen. De deelnemers blijven vrij van de te maken onkosten, zoodat zij in de toekomst niets hebben te betalen dan het c.q. door hen bestelde.

Met beleefden dank voor de verleende plaatsruimte,

J. van Hasselt, Oud.-kap. O.I.-leger.
Noordeinde 55.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Amsterdam.

Op Vrijdag 4 November a.s. zal Dr. W. G. N. van der Sleen voor de leden onzer Afdeeling in de groote Aula van het Koloniaal Instituut eene lezing met lichtbeelden en films houden over *Curaçao, Aruba en Boinaire.*

Op Maandag 14 November Pastoor P. Vertenten, Superior Reg. der Missie van Coquilhatstad over „De kunde-negers van het Evenaarsgebied in Belgisch-Congo.

L. D. PETIT,
Secr. Afd. Amsterdam.

„TOEAN PETLOES"....
Een oude bekende.

In het „Algemeen Handelsblad" van Zaterdag 15 October j.l. lezen wij:

Niet alle oudgasten onder de lezers zullen de waardige figuur, wiens ver-inheemschte naam hier boven prijkt, dadelijk kunnen thuis brengen. In hun herinnering moeten zij dan ook heel ver uit de buurt gaan, heelemaal naar Merauke, naar het land der Kaja Kaja's, der „eenige menschen".

Juist: het is pater Petrus Vertenten, de hard werkende, steeds zich zelf gelijk blijvende, altijd oolijke missionaris, die destijds tezamen met „Pa" van der Steur misschien de twee meest populaire bewoners van den archipel waren.

Hij arbeidde in Nieuw-Guinea tot 1927, werd toen naar Belgisch Congo gedirigeerd, waarheen hij reisde via Amsterdam. In October van evengenoemd jaar hield hij een causerie in de Koningszaal van Artis, enkele dagen later vertrok hij naar Afrika.

Thans is hij weer in ons midden, veranderd slechts in één opzicht: onze pater is monseigneur, is bisschop geworden.... Maar wenscht — het teekent dezen mensch! — „pater" Vertenten te blijven voor oude vrienden.

Na een reis naar Rome nam hij zijn intrek in een klooster te Borgerhout bij Antwerpen en op 14 November a.s. zal hij onder de auspiciën van de afd. Amsterdam der vereeniging Oost en West in het Koloniaal Instituut een causerie houden. Wie gelegenheid heeft, ga dezen Vlaamschen geestelijke hooren, óók al zou hij alleen voor dien avond lid van Oost en West moeten worden....

„Pater" Vertenten, de priester, de redenaar, de schrijver, de teekenaar, de aquarellist, is één der beste vrienden van ons Indië.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Evenals verleden jaar opende de afdeeling het seizoen met een thee in het geografische instituut der Rijksuniversiteit.

Als spreker voor dezen middag was uitgenoodigd dr. Van der Sleen, die aan de hand van zelf opgenomen lantaarnplaatjes een boeiende causerie hield over „Suriname". De vele aanwezigen toonden zich zeer ingenomen met het gebodene en bleven na afloop van de lezing nog geruimen tijd bijeen in de prachtige hall van het oude Utrechtsche patriciërshuis.

Het bestuur van de afdeeling stelde het zeer op prijs dat het Hoofdbestuur zijn uitnoodiging had aanvaard en het den algemeenen secretaris, den heer v. d. Brugh, dien middag in zijn midden mocht zien.

DE SECRETARESSE.

Afdeeling Groningen.

Het Bestuur der afd. Groningen e. o. maakt bekend, dat op Vrijdag 28 Oct. e.k., des namiddags ten 8 ure in de Commissiezaal van „de Harmonie" te Groningen door Prof. Dr. C. D. de Langen, hoogleeraar aan de Geneesk. Hoogeschool te Batavia, een voordracht zal worden gehouden, waarvan het onderwerp luidt: „De invloed van climatologische factoren in de tropen op den gezonden en den zieken mensch."

Toegang voor leden „Oost en West" vrij plus één huisgenoot. Toegangsprijs voor niet-leden *f* 0,50.

Afdeeling Apeldoorn.

I. Agenda: bewaar dit.

Vrijdag 4 Nov.: K. v. d. Veer: „Lief en leed in de dessa".

Woensdag 30 Nov.: A. Pimentel: „Zes jaren onder de koppensnellers van Centraal Borneo."

Woensdag 21 Dec.: Dr. W. G. N. v. d. Sleen: „Suriname".

Woensdag 25 Januari: Dr. W. G. N. v. d. Sleen: „Curaçao, Aruba en Bonaire.

N.B. Alle lezingen zijn in de groote zaal van „La Bordelaise" en beginnen om 8 uur.

Entrée voor leden en 2 huisgenooten gratis, begunstigers persoonlijk vrijen toegang. Andere belangstellenden f 0.50.

II. Programma van den cursus voor leerkrachten in 6 lessen (bij genoegzame deelneming) begin 1933:

1. Over den Atlantischen Oceaan, Barbados, Trinidad, Venezuela.
2. Zwerftochten over Curaçao.
3. Curaçao en de Petroleum.
4. Paramaribo en omstreken.
5. Plantages, polders; Nickerie en Corantijn.
6. Het binnenland in.

Toegang: voor onderwijsbevoegden en leden van „Oost en West" (c.q. leden van andere vereenigingen, die garandeeren) f 2.— voor den heelen cursus. Alle andere belangstellenden f 3.—.

De lezingen van dr. v. d. Sleen zijn met stilstaande en bewegende beelden. Nadere mededéélingen volgen t.g.t.

Zegt het voort! Werft leden!

Voor het bestuur, de secr.:
J. C. BAARS, Jagersweg 42
Tel. 4027; postgiro 93038.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 5 November a.s. om 2.30 uur n.m. zal in den Stadsschouwburg de heer L. Maurenbrecher aan de hand van een reeks gekleurde lichtbeelden eene Causerie houden over: „Een tocht door den Archipel van West naar Oost" en „Grepen uit het leven van den Inlander". Leden en begunstigers (sters) hebben 't recht van vrije introductie.

HET BESTUUR.

Afdeeling 't Gooi (zetel Hilversum).

Deze afdeeling is overgegaan tot de instelling van een Informatie-bureau, dat zich ten doel stelt:

1e. om hen, die voornemens zijn naar Nederl.-Oost- of West-Indië te vertrekken, alle door hen, in verband hiermede, gewenschte inlichtingen te verstrekken;

2e. om aan personen die, uit genoemde landstreken in Nederland verwacht of hier te lande reeds aangekomen en voornemens zijn om zich tijdelijk of definitief in het Gooi te vestigen, alle door hen benoodigde informaties te verschaffen, bijvoorbeeld met betrekking tot pensions, koop of inhuur van huizen, ter zake onderwijs-inrichtingen en wat dies meer zij.

Bestuur: G. A. van Seventer, Sophialaan 20, voorzitter; mejuffr. B. J. van Maarseveen, Zonnelaan 16, Vice-Voorzitster; de H.H. J. H. Stocksmeier, Pr. Julianalaan 13, 1e secretaris en A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, 2e secretaris, allen te Hilversum.

Veertien leden der Vereeniging hebben zich bereid verklaard om, puttend uit hunne practische ervaring, opgedaan in ambt of beroep, aan belanghebbenden die voorlichting te verschaffen, welke een ieder hunner in zijne bijzondere levensomstandigheden zal blijken noodig te hebben.

Het Bestuur v.h. Informatiebureau.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0.25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellmund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad, Secretarissen der aldaar gevestigde Afdeelingen.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No 22, de som van .... uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten.

VAN DE REDACTIE.

Luchtpostpapier.

Op verzoek van de gebruikers van den dienst zijn de omslagen en het briefpapier dienende voor de luchtpostbrieven beneden 5 gram, voortaan ook afzonderlijk aan de loketten van de postkantoren verkrijgbaar gesteld.

De prijs van één omslag of één vel schrijfpapier bedraagt één cent.

Openbare Psychometrische Seance.

Met verwijzing naar de betreffende advertentie in dit nr. vestigen wij de aandacht op de Openbare Psychometrische Seance, te geven door den heer E. Zeeven op Vrijdagavond 4 November a.s. in gebouw „Ken U Zelven, de Ruyterstraat 41, Den Haag.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Postadministratie heeft het retourvliegtuig „Kwartel" van den Holland—Indië-dienst, 211 K.G. post aan boord bestemd voor Nederland.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

K. L. Bimmel 2e werktuigk. b.d. Gouv. Marine, Vijverlaan 4, Bergen (N.-H.); F. M. P. C. de Boer, ass.-resident v. Nias, p.a. C. Lakeman Ezn., Plantsoengracht 4, Purmerend; A. J. A. v. Breugel, politie-opz. b.d. Veldpol., Loosduinschekade 56, Den Haag; mr. B. van Giffen, president v. d. Raad van Justitie te Makassar, Ned. Handel Mij., Den Haag; O. Satoor de Rootas, ambt, buiten werk. deinst, te voren Inningsambt. b.d. Afd. Pestbestr. v.d. dienst der Volksgez., p.a. Kath. Ind. Bureau, Schenkkade 226, Den Haag; H. A. R. Stuy, leer. b.d. Kon. Wilhelminaschool te Batavia, v. Boetzelaerlaan 108, Den Haag. Th. W. G. ten Bensel, teekenaar-constructeur b.d. S.S. en Tr., Pelsrijckenstraat 10, Arnhem; J. H. Hendriks, tijd. wnd. leeraar b.d. Midd. Opl. school v. Inl. ambt., Benseraderweg 10, Heerlen L.; L. v. Lohuizen, schoolh. b.h. O.W.L.O., Groeneweg 72, Apeldoorn; dr. W. J. Beck, hoofdambtenaar ter beschikking v.d. Regeeringscommissaris v. d. Bestuurshervorming, Jacob v. d. Doesstraat 105, Den Haag; W. L. Rom, wnd. vakonderwijzer b.d. openbare Ambachtsleergang te Tasikmalaja, Copernicusstraat 53, Amsterdam-O.; L. Spier, controleur 1e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Dedemsvaart; mej. F. P. L. Brook, onderw. b.h. Openbaar gewoon lager onderwijs te Paramaribo, Utrechtschestraat 108II, Amsterdam-C.

Met Pensioen.

L. H. W. v. Sandick, lid v. d. Raad v. N.-I., Lubeckstraat 25, Den Haag; F. H. Schmidt, schoolhoofd O.W.L.O., te Jogjakarta, Lorenzweg 11, Bussum.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

„M" Fritz Lang.

Ook wanneer deze film gekomen zou zijn, voordat de geruchtmakende Dusseldorfsche moordzaak Peter Kurten, bekend geworden was, dan nog zou deze film niets van zijn groote kracht ingeboet hebben, want „M" is geen speculatie op de sensatielust van het publiek, doch „M" wil wel degelijk een tweeledig doel dienen. „M" wil ten eerste een waarschuwing zijn aan de ouders om beter op hun kinderen te letten. Ook onze Nederlandsche bladen staan telkens vol berichten van de verleidingen waaraan kinderen op straat blootstaan en ten tweede wil deze film onze oogen openen voor het nuttige werk van de politie, wil ons laten zien, hoe moeilijk haar taak is en hoe lichtvaardig het publiek een oordeel velt, wanneer zij eens in haar pogen faalt. Wij zien de politie bezig bij haar naspeuringen naar een onzichtbaar blijvenden moordenaar. Maar hoe grondig haar onderzoek is, wanneer het publiek zich afzijdig houdt, wordt haar arbeid ten zeerste bemoeilijkt. Het publiek, dat vaak onverschillig blijft en zich afvraagt: „Wat hebben wij daarmee te maken?" is wel degelijk mede verantwoordelijk voor wat er op straat met de kinderen gebeurt. Maar daarvan heeft de groote massa nog geen flauw idee. Dit begrip op te wekken is de taak geweest van den regisseur, Fritz Lang.

Ten slotte is deze film een diepgaande psychologische film. Zij geeft ons een blik in een menschelijke ziel, zij het ook van een psychisch abnormaal mensch. De ernst en de groote strafheid, waarmede het gegeven van „M" werd uitgewerkt, verheft haar ver boven het sensationeel „Gemengd Nieuws"-berichtje van een dagblad uit, tot het werk van een dichter. Met een zuivere visie heeft ons de scenario-schrijfster Thea von Harbau ons de gevolgen van de daden van den kindermoordenaar vertoond. Eerst de moord zelf, met een enkel beeld aangrijpend weergegeven. Een bal rolt een helling af, ligt dan stil; in de telefoondraden hangt een ballon. Wanneer dan deze moord, een nieuwe in een reeks, bekend wordt, grijpt de angst het groote publiek aan, als een olievlek zich uitbreidend door alle lagen van de maatschappij, van de stamtafel in een café, tot over de geheele stad. Met wantrouwen gaan de menschen elkaar beschouwen. Een ieder kan de moordenaar zijn. De wildste geruchten gaan rond, de zonderlingste aangiften worden bij de politie gedaan. Honderden aanwijzingen worden voor de politie evenveel punten van uitgang voor een hernieuwd onderzoek. In 99 van de 100 gevallen is dit onderzoek doodloopend. De politie zet haar onderzoek echter hardnekkig voort. Iedere nacht worden er razzia's gehouden in de misdadigers wijken, en dit heeft een eigenaardig gevolg. De goed georganiseerde onderwereld, die steelt, rooft en moordt, omdat „zij bestaan moet" voelt zich door den kindermoordenaar, dien „outsider", die niet tot het gilde behoort in haar eer getast. Bovendien beletten de terugkeerende razzia's hun in de uitoefening van hun bedrijf. De koppen worden bij elkaar gestoken en evenals de politie houden ook zij langdurige conferenties hoe den moordenaar te vinden. Met behulp van de bedelaarsorganisatie wordt ten slotte een spionnagedienst ingericht, waarbij elk kind voortdurend onder controle staat en gevolgd wordt. Zoo wordt ten slotte de moordenaar ontdekt en gevangen genomen. Hij wordt voor een rechtbank gebracht van misdadigers. Dan staat plotseling de vraag voor ons: „Is deze mensch, die doodt omdat hij dooden moet, een mensch die onschadelijk gemaakt moet worden, is het een misdadiger die verantwoordelijk gesteld kan worden voor zijn daden en zijn misdaad boeten moet met den dood? Is hij een geesteszieke, die verpleegt dient te worden in een inrichting?"

Thea von Harbau wierp alleen het vraagstuk op zonder zelf stelling te willen nemen. Alleen het voor en tegen wordt belicht in een fel debat.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad" en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6. Den Haag), of in Ned.-Indië bij den Hoofdvertegenwoordiger te Malang Bromostraat 9.

Mutatiestaat van 19 tot 26 October '32

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
Mevrouw J. le Crercq, Biltsche Weg 3, Bosch en Duin.	het afdeelingsbestuur van Utrecht.
P. H. Schrauwen, Indoloog, Wassenaar, van Zuylen van Nyeveltstraat 37.	Eigen aanmelding.
Rectificatie: U. Bootsma, Oud-Schoolhoofd bij het Westersch Lager Onderwijs in N.-I., p.a. Prins Mauritsplein 23, Den Haag.	den heer H. Rosier te Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:	Voorgesteld door:
Mejuffrouw M. Hubrecht, Witte Huis, Doorn. Van Straalen, Oudwijkerlaan 39, Utrecht.	het afdeelingsbestuur van Utrecht.
Ir. J. Brouwer, Burg. Vergroesenstraat 1, Bergen-op-Zoom. B. Huberts, Kapitein Art., Korte Parkstraat, Bergen-op-Zoom.	den heer F. Keuchenius te Bergen-op-Zoom.
F. J. de Ruiter, Tandarts, Stationsstr. 17, Bergen-op-Zoom.	den heer J. H. W. Bruins te Bergen-op-Zoom.

Adresveranderingen:

Prof. Mr. Ph. Kleintjes, Amsterdam-Z., van: Oranje Nassaulaan 46, naar: Jan Luijkenstr. 66.

J. Peters, Oud-Kolonel N.-I.-L., van: Den Haag, Reinkenstr. 70, naar: Amsterdam-O., Linnaeusparkweg 65.

J. J. Braat, van: Den Haag, Sweelinckstr. 124, naar: Haarlem, Oranjeplein 10.

P. L. van Bueren, van: Santpoort, naar: Bloemendaal, Arnoldslaan 5.

A. H. Philips, Oud-Gouverneur van Atjeh, Hilversum, van: Sterrelaan 41, naar: Bussemer-grindweg 44.

G. Land, Em. Hulpprediker N.-I., van: Zeist, Zusterplein 8, naar: Amersfoort, Rusthuis „de Lichtenberg".

G. M. Feij, Officier Marine Stoomvaartdienst 1ste klasse, Den Helder, van: H. M. S. Heemskerck, naar: H. M. Schorpioen.

Dr. J. F. A. Pool, Den Haag, Laan van Meerdervoort, van: 187, naar: 99A.

L. H. W. van Sandick, Oud-Lid van den Raad van Indië, van: Weltevreden, naar: Den Haag, Lubeckstraat 25.

H. J. Veenendaal, 1ste Luitenant Inf., van: Leiden, Pasteurstraat 2c. naar: Bandoeng, p.a., D. v. O. IIe. Afd.

J. C. Plesman, thans: Hoofd van den Dienst der Zoutregie te Bandoeng, Rembrandtstraat 11A.